MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA ART I POLITICA

Preu: 30 cèntims - Corts Catalanes, 589 - Tel. 11430 - Subscripció: 3'50 pessetes trimestre

Any V. Núm. 228 - Barcelona, dijous, 15 de juny de 1933

Tot ha quedat quasi com abans, després d'aquesta crisi. Però hem après unes quantes coses més.

EL CONTINGUT DE LA REPÚBLICA

Notes a la darrera crisi

Per fi, després d'una llarga gestació i d'un període de consultes fetes en una extensió desacostumada en les habituds polítiques espanyoles, s'ha arribat a la solució de la crisi.

En termes generals, no ens volem pas queixar de l'extensió presa per les consultes. Això indica unes veritables ganes de pulsar tots els batecs de l'opinió republicana, encara que, ben mirat, un parell d'aquestes consultes no hagin estat ni necessàries ni convenients. Però, tot i reconeixent la gratuïtat

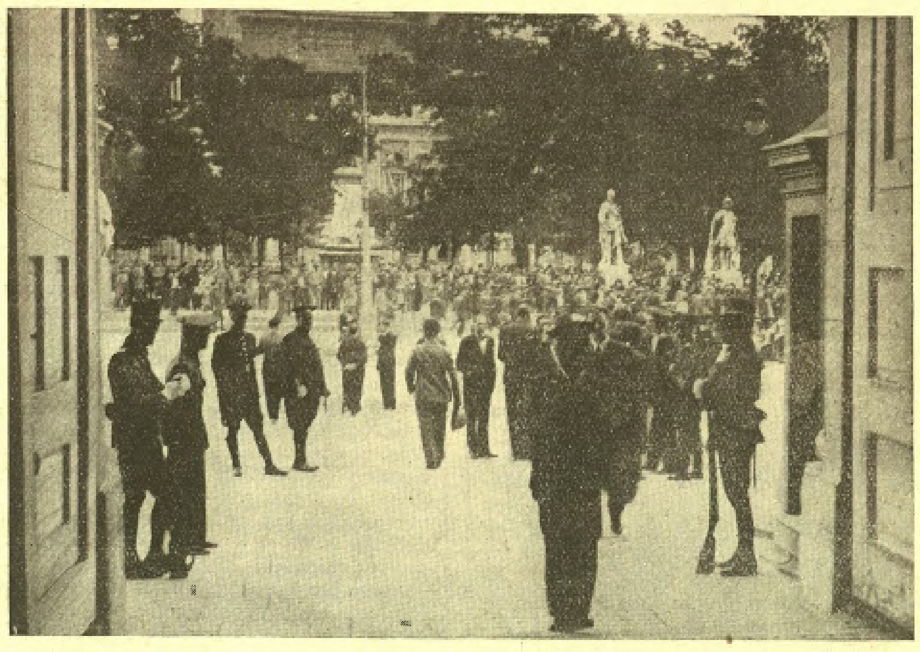

El públic esperant davant del Palau Nacional la solució de la crisi

d'aquest parell de consultes, no en sabríem fer un gran greuge contra el cap de l'Estat per haver-hi procedit.

La crisi darrerament resolta, com que és la primera que s'ha produït d'ençà de l'aprovació de la llei Constitucional, té una importància a part, perquè servirà de norma a les que es segueixin. Importa molt, doncs, aclarir certs punts i esmenar algunes faltes que s'han produït dintre la tramitació, si no volem que, constituint precedent, impedeixin d'una manera definitiva que la República es descabdelli dins les condicions de normalitat de les institucions dels països amb cultura política.

Ni cal, potser, fer constar que no ens estranyen les deficiències que alludim. La naturalesa no fa salts, i just acabat el període borbònic, les tares que el seu desgovern havia estargit dins l'ànima de la nació, no es guareixen d'una manera màgica. Però la nostra comprensió no arriba fins a l'extrem de creure que hagin d'ésser passades en un complet silenci. Seria el millor camí de no remeiar-les mai.

La principal de totes és aquesta manca d'idea del que representa una República democràtica i parlamentària. Ja en temps de la Monarquia pseudo-constitucional, més d'un que es tenia per un gran demòcrata, no feia sinó abundar en els pitjors errors dels polítics palauencs. Tot el retret que feien a Alfons de Borbó, era de no haver fomentat la cultura, ni la justícia, etc., etc. Oblidaven que un rei constitucional no pot fomentar res i que tota la seva missió era de fer complir les normes democràtiques referents al nomenament i separació de governs. Mai, però, no era lícit que assenyalés orientacions i redactés programes. No obstant, és encara avui molt estesa per Espanya la idea que Alfons XIII va caure «perquè governava malament». Només, en realitat, caigué perquè volia ficar-se a «governar». I després, perquè posà la funció del govern en mans de dictadors que s'havien erigit conculcant les lleis constitucionals. Sostenir una altra cosa és una heretgia contra les essències democràtiques. I no és cap excusa que entre els heresiarques hi hagués mentalitats com José Ortega y Gasset, el qual en el seu famós *Delenda est monarchia* sostenia un criteri dictatorial i blasmava el rei únicament perquè en comptes d'haver exercit un despotisme illustrat, s'havia passat a la causa de l'analfabetisme. El fet que l'error s'enfilés tan amunt com és a l'intellecte claríssim de l'eminent filòsof madrileny diu amb prou eloqüència l'extensió de la malura.

També ara veiem que arreu brollen consellers del primer magistrat de la República. Igualment s'intenta girar-lo per ci o per lla. Encara els que no s'han vist afavorits es planyen i alguna ploma ignara es permet observacions singularment impertinents amb la més gran bona fe del món. Es pensen ésser uns grans republicans — i això és el n.al — mentre per dins són monàrquics. Són com un rellotge amb màquina monàrquica i les minuteres republicanes. Altres vegades i en altres persones hem assenyalat ja aquesta contradicció, que marca el que cal fer encara per augmentar la consciència republicana.

I bé: d'una vegada hem de declarar que aquest anacronisme és, senzillament, intolerable. Cal que tothom mediti la transcendència dels moments que vivim i que miri si, entre els uns i els altres, a l'últim s'aconsegueix donar un contingut verament republicà a la República.

* * *

També produeix un cert desconcert la conducta dels radicals—almenys d'un sector—, els quals, després d'haver-se negat a tota collaboració i a tota concòrdia, volen tornar amb la vella caixa dels trons a laborar dins el Parlament, contra el Parlament i la República.

Aquesta actitud és perfectament anticonstitucional i fora, ja no direm de les normes de la democràcia, sinó dels dictats del seny. No els serveix d'excusa la conducta poc diplomàtica que, per una sèrie d'atzars, hagué de sostenir un determinat partit polític de govern. Mai per reaccionar contra dels errors d'un ciutadà o d'un grup polític no es poden pendre actituds que comprometin la vida d'una nació entera.

Això és tan elemental, que és de creure que al capdavall s'imposarà la raó i, en un moment donat, s'esvairan les boires de mal humor que enterboleixen certs horitzons polítics.

Si no fos així, caldria passar per més d'un interval penós. Però, a l'últim, la víctima seria fatalment tot aquell que s'hagués entestat a anar contra la salut del règim.

De Dijous — a Dijous

Des de fa un cert temps, a l'estiu solen venir a Barcelona algunes companyies de teatre castellanes, a representar una mena d'obres d'un gènere de fàcil classificació dient que, sense excepcions, pertanyen al gènere poca-solta.

Enguany, aquesta notable manifestació del més tronat provincianisme no ha estat cosa estival, sinó que, poc o molt, n'hi ha hagut tot l'any. Es a dir, que prosperem d'una manera que fa feredat.

Això que representen les companyies que ens visiten, cuitem a dir-ho, és l'espectacle més idiota, groller i desgraciat que es pugui veure en quasevol escena de tot el món.

Dues o tres insanitats d'aquestes que hem tingut la desgràcia de veure, ens han fet sortir del teatre amb un sentiment gairebé comparable al que produeix una ofensa personal.

No cal un sentiment gaire exagerat de la dignitat, sinó simplement el més elemental bon gust i un mínimum de decència per sentir-se ofès del fet que sigui possible un espectacle així, i més encara per les circumstàncies que l'acompanyen.

Perquè tot, tot, és dolent. L'argument sol ésser d'una imbecillitat realment difícil de superar. La lletra, d'una platitud inigualable, amenitzada amb els acudits més desgraciosos i de la pornografia més autèntica. La música, d'una banalitat i una insignificància que ja no és possible portar més enllà. Res no puja d'aquest baix nivell. Ni els «sumptuosos» decorats, d'un pretès luxe tan cursi com la difunta revista La Esfera*; ni els intèrprets, completament identificats amb la grolleria de tot l'espectacle; ni les* girls*, d'un asincronisme perfecte i sovint pertanyents a la categoria de pesos forts; ni les* vedettes*, completament perdut el talent que puguin tenir, dedicat a aquests vils oficis.*

I sembla que hi ha algú que signa aquestes obres sense donar-se'n gens de vergonya. Com tampoc se'n dóna el públic d'anar-les a veure. Perquè, indubtablement, el públic que hi veieu, i en abundància, és compost en la seva majoria de persones decents, moltes de les quals no superarien que algú els expliqués un xisto de la qualitat dels que es diuen en escena.

I, així i tot, aquesta mena d'espectacles sense solta obtenen d'omplir el teatre, i aquestes obres inqualificables s'aguanten temps i temps al cartell.

Per arribar a això no calia fer tants escarafalls dels vodevils de l'Espanyol, que potser, si són igualment grollers i baixos de sostre, tenen una mica més de gràcia.

Abans, quan per curiositat o per afició inconfessable, hom volia un espectacle pujat de color, anava mig d'amagat a determinades barraques del Parallel, on no s'enganya a ningú: hom sap què hi busca i què hi trobarà.

En canvi, aquests espectacles on domina el cretinisme més autèntic, són donats en bons teatres, hi acut un públic que sembla superior a l'espectacle, però que no deu ésser-ho gaire des del moment que hi va.

Però, què voleu fer-hi? Es veu que aquest espectacle provincià i tronat que ens ve de fora, aconsegueix el favor del públic, i, seguint la vella i acreditada conducta de donar-li gust perquè paga, haurem de patir aquesta invasió de poca-solta i de grolleria pròpia d'un país infracivilitzat.

Tot lliga en aquest món, i l'èxit del gènere que comentem no és sinó un element més que ajuda a explicar moltes coses. — C.

MIRADOR INDISCRET

Economia ultramarina

En plena crisi madrilenya, els passadissos del Parlament Català estaven un xic més animats que de costum. En un grup, el senyor Martínez Domingo comenta el moment, davant d'uns quants periodistes. Es diu que el senyor Companys anirà al ministeri d'Economia...

—Aviat està fet — objecta el diputat de la Lliga —. Abans, quan es trobaven amb algun candidat a ministre al qual no sabien bé quin departament assignar, li donaven la cartera d'Ultramar. I així va acabar Ultramar!...

Hi ha una colònia sino-catalana?

La Humanitat, en la seva fòbia energumènica contra el P. C. R., deia en el seu número de divendres passat, a propòsit de la crisi, que havia estat cridat a consulta el senyor Hurtado per la impossibilitat de ferho el senyor Nicolau d'Olwer.

Perfectament. Però és el cas que el mateix dia, en l'edició, no nocturna, sinó matinal, de *La Publicitat*, havia aparegut una fotografia en la qual es veia l'últim senyor acomiadant el primer a l'estació de M. S. A. de Barcelona.

Es ben lícit que *La Humanitat* prengui enrabiades quan es tracta d'Acció Catalana. El que no és lícit és que prengui els seus lectors, com vulgarment es diu, per *xinos*.

El subconscient

Amb motiu de la sortida dels corredors que havien de pendre part en la XV volta a Catalunya, la nit del divendres al dissabte sortí una caravana d'autos la majoria dels quals eren destinats a ostentar grans cartelleres amb anuncis.

A cosa de les onze de la nit, la caravana s'aturà a la plaça de la República, i els autos es collocaren en tal posició, que pujant pel carer de Jaume I hom veia abans que tot un gran cartell patètic amb l'anunci d'una pellícula el títol de la qual era imprès en caràcters enormes: *Los Averiados*.

Doncs bé, sembla que realment més endins de la consciència dels homes deuen existir certes relacions secretes, perquè en deu minuts de fer parada davant del vehicle poguérem fer una curiosa observació: així que els vianants havien llegit el gran rètol, d'una manera automàtica es giraven de cara a l'Ajuntament, que per cert quedava a la banda contrària i on s'estava celebrant sessió.

Si no n'hi ha més...

L'altre dia, a la inauguració de la Fira de Barcelona, recollírem el següent fragment de conversa entre el Conseller de Treball i el Rector de la Universitat de Barcelona:

—Cal — deia el senyor Casals — que les persones que la Generalitat nomeni per a formar part del Patronat Universitari, no siguin homes gastats amb l'acumulació de feina que els donen els innombrables càrrecs que ocupen.

—Sí — assentia el doctor Serra Hunter, tot passant-se la mà per la cara amb aire preocupat —; però... qui hi posaríem?

Exit fàcil

El jove diputat al Parlament de Catalunya, senyor Bilbeny, reparteix a Mataró els oferiments de la seva influència.

Desgraciadament pels seus amics de Mataró, sembla que la seva influència no és pas molta.

Fins ara, l'únic èxit que se li coneix és haver alliberat del servei militar un xicot d'un poble veí de Mataró, aconseguint que fos declarat inútil. La família del «beneficiat» va portar, per Nadal, un magnífic pollastre al diputat, per agrair-li el favor obtingut.

Però al diputat Bilbeny no li agrada molt que li parlin d'aquest èxit, perquè dóna la casualitat que el xicot alliberat del servei militar no té més que una cama.

Un pacifista agressiu

L'illustre i encara més illustrat regidor senyor Bertran de Quintana va donar la setmana passada a l'Ateneu Enciclopèdic Popular una conferència pública sobre — no caldria dir-ho — les causes de les guerres i manera d'evitar-les.

En aquest acte oratori, com gairebé en tots els que es donen a Barcelona, vam poder constatar una vegada més la manera desgraciada de parlar el català. Els torts a l'ortografia, a la morfologia, al lèxic i a la sintaxi foren nombrosos, persistents, continus.

Potser que un hom, abans de parlar sobre la matèria que sigui, comenci per no atacar amb tant de braó espartà la pobra gramàtica dels catalans. I, més encara, si hom es diu pacifista.

Així ens ho expliquem!

El pacifista, segons definició del senyor Bertran de Quintana, és l'home que avui posa per damunt de tot el seu amor per la humanitat, el qui la serveix abnegadament i el qui treballa constantment per l'elevació del seu nivell moral.

Ara ens expliquem, per tant, els nombrosos torts fets a la llengua i a la gramàtica catalanes: el senyor Bertran de Quintana, regidor de l'Esquerra, també serveix i treballa per *La Humanitat*.

El senyor Llauneta

El senyor Simó Llauneta, l'home que ha passat en descendent sentit per gairebé tots els matisos del catalanisme, l'home, també, que ha esdevingut popular a causa del seu suggestiu cognom, avui militant de l'Esquerra Republicana de Catalunya, passeja per la Rambla amb un amic seu de Prats de Molló.

Mentre va contant al seu acompanyant que l'Esquerra el presentarà candidat en les pròximes eleccions de regidors, s'escau a passar pel seu costat el senyor Riera, de Martorell. En Llauneta diu:

—Veus, aquell? Es el senyor Riera, un gran catalanista.

—Sí — respon l'amic —, ja ho sé. Es aquell que en temps de la segona dictadura feia apallissar els pobrissons sardanistes.

El senyor Llauneta no respon. I, en arribar a la propera cruïlla, s'acomiada de l'amic pretextant un quefer urgent.

Home de vocació

Els habituals a la Taberna Vasca s'hauran adonat forçosament d'un senyor d'aspecte imponent que fa els honors de la casa als concurrents, amb una distinció i elegància que no va superar ni el senyor Ribé en els seus bons temps.

Aquest senyor, que respon al pompós nom de Santiago Dañobeitia i Dañobeitia i que entre altres qualitats té la d'ésser marit de la cuinera de l'esmentat restaurant, acaba d'obtenir un càrrec tan honorífic com l'anterior i igualment no retribuït.

La Generalitat, en nomenar-lo Cap del seu Departament, li ha cedit una dependència amb taula, màquina d'escriure, etc., on ell, per tal de passar l'estona, ha establert un negociat retolat en forma grandiloqüent: Oficina de Relacions Exteriors.

Pel Palau diuen que com que no cobra per fer una feina que ni fa ni ha de fer, no hi té ningú res a dir. Tot serà que Royo Villanova no s'adoni d'allò de les Relacions Exteriors...

Una foto clandestina

Al Parlament de Catalunya, com en altres Parlaments, està prohibit de pendre fotografies.

Però, fa poc, *La Publicitat* va illustrar un article dedicat al Parlament Català amb una foto presa en plena sessió. Gairebé tota la Cambra va adonar-se de quan fou disparada la placa, i fins i tot mant diputat va cuitar a adoptar un posa arrogant.

Les úniques persones que no s'assabentaren de res foren els uixiers i els ordenances, els quals, atrafegats servint polidament aigua mineral i alguna que altra lletra als diputats, es perderen l'avinentesa de sortir en aquell document històric.

El bo del cas fou que el dia en què la foto féu la seva aparició, el senyor Dalmau Costa, cap del Cerimonial del Parlament, va clavar un gran escàndol als uixiers i ordenances i amenaçà amb registrar a l'entrada de la Cambra a periodistes i públic.

Un banquet d'un sol cobert

De vegades, tot bromejant, s'ha parlat d'homenatges als quals no hi assistia ni l'homenatjat. El fet ara ha anat de veres. L'homenatjat era el periodista Lladó i Figueres i els homenatjadors els seus companys d'informació parlamentària.

En Lladó, hores abans de l'homenatge, s'assabentà que molts dels homenatjadors estaven disconformes amb els detalls del banquet i que pensaven no assistir-hi. Aleshores, preveient un fracàs, l'homenatjat decidí deixar-ho córrer i no presentar-se ell tampoc. Però va oblidar-se d'advertir la Comissió organitzadora. I vetací que aquesta — en forma de Domènec de Bellmunt — aquella nit sopava tota sola al restaurant, rondinant entre dents.

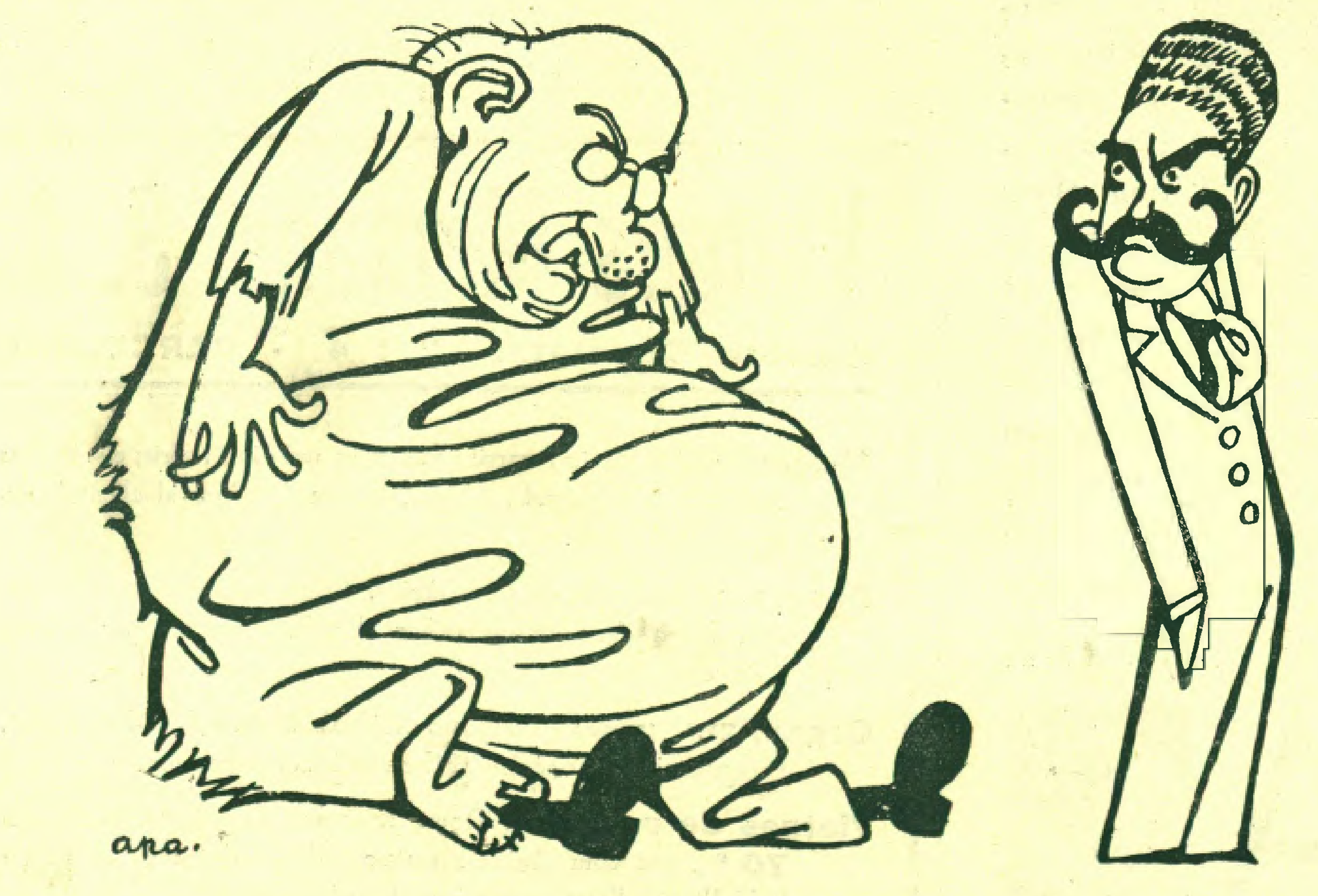

—Aquesta crisi m'ha envellit de deu anys.
—A veure si encara seràs capaç de morir-te sense formar Govern!

Paralel·lisme

Rovira i Virgili ha posat els seus articles tan a to de *La Humanitat,* que els propis devots del diputat tarragoní han restat escruixits. La nova època periodística de l'ex-antimacianista ha fet recordar una anècdota de Lluhí i Vallescà, a la qual no s'havia donat altre significat que el de posar d'evidència la manera d'ésser de l'inspirador de *L'Opinió.*

Quan Lluhí i Vallescà era Conseller Delegat, un dia, en el seu despatx, es parlava de les possibilitats de surar que Rovira i Virgili tenia dins el seu nou partit. Lluhí, amb la seva vivacitat característica, va engegar:

—No teniu idea de quina mena d'home és En Rovira. Ha d'ésser el nostre Josep Pla i per això l'acceptem a l'Esquerra.

La semblança entre l'actitud de Rovira i Virgili i la de Josep Pla, ara, ha estat notada per molts observadors. Al Cafè de la Rambla, l'altre dia, en una tertúlia es confirmava aquest paralel·lisme, tot remarcant la guerra que l'ex-director de *La Publicitat* féu a Pla quan aquest es va passar a *La Veu.* Una personalitat de la Lliga confirmava aquest paralel·lisme amb dades inèdites, però cuitava a perfilar:

—La Lliga, però, no és ni de molt tan exigent amb En Pla.

Herència parcial

L'anterior anècdota mostra quina consideració mereix el senyor Rovira i Virgili a Lluhí i Vallescà. Val a dir que l'ex-Conseller Delegat no s'ha estat mai de fer present la cordial simpatia que serva pel seu *encara* correligionari i que ja des de *L'Opinió* setmanari l'havia fet pública. Rovira i Virgili tampòc s'ha estat en cap ocasió de fer relluir tots els defectes del pare i del fill Lluhí, i molta gent recorda un article d'*El Sol,* escrit amb motiu de la crisi de la Generalitat que van provocar les facultats presidencials, ple de *fineses* per al conseller dimissionari.

D'altra banda, no fa pas molt, al Parlament, hom pogué sentir com Rovira i Virgili deia a un altre diputat, referint-se a Lluhí i Vallescà:

—Té multiplicats tots els defectes del seu pare i absolutament cap de les seves condicions.

Podia estar content, és clar...

Dinar d'homenatge a Pompeu Fabra. Al volt de les taules, molts deixebles, molts mitjos deixebles i alguns quasi deixebles. En dinars així es parla de tot i, també, de l'homenatjat. Entre plat i plat, un dels comensals aboca la gran notícia al seu veí de taula:

—Dijous vaig sentir per ràdio un capgros que entre altres ximpleries va dir que En Fabra era un pell-roja.

—Que en tenia el perfil, va dir — corregeix el veí de plat.

—No, no; li va dir pell-roja.

—No ho vàreu entendre bé; us ho puc assegurar, perquè el capgros que va parlar per ràdio, sóc jo.

L'home es va quedar de pedra. Després, amb un somriure forçat:

—Estic content de no haver dit un insult més bàrbar...

...però se li va estroncar l'alegria

La millor manera de sortir d'un mal pas és canviar de conversa. Però l'heroi de l'anècdota anterior va fer un viratge mal calculat. Del Fabra pell-roja va passar al Fabra gramàtic i d'aquest al Cens de Professors de Català.

—Això mateix del Cens, veieu? — s'exclama —. Jo que... — aquí una notable llista de mèrits seguida d'una altra llista d'amistats honorables — vaig haver de passar per l'adreçador. En canvi, consulteu la llista dels eximits, i veureu quina colla de mamarratxos hi trobareu!...

—Perdoneu — li va dir el mateix veí d'abans —, jo sóc un dels eximits.

El planxista impenitent va acabar l'àpat en el més absolut silenci.

UN HOMENATGE MERESCUT

De la Música "da Camera" a la Wagneriana

Davant el merescut homenatge que, avui fa justament vuit dies, dedicà l'Associació de Música «da Camera» a l'Associació Wagneriana de Barcelona, vull fer memòria del naixement i de la tasca que en pro del geni de Bayreuth ha fet entre nosaltres aquesta benemèrita Associació.

* * *

Era per l'octubre de l'any 1901.

Un matí, al pati de l'Hospital de la Santa Creu ens reuníem tres estudiants de Medicina: Lluís Suñé i Medan, Amali Prim, Josep Ballvé i jo, prèvia convocatòria dels dos primers. A Josep Ballvé, que era fill de l'organista de l'església de Santa Anna, se li havia acudit una idea completament revolucionària en aquella Barcelona de trenta-dos anys enrera.

Wotan barceloní (S. Sanpere i Miquel).
(*L'Esquella de la Torratxa,* 1910)

En busca de l'*Or del Rin.*
(*Punch*)

—En Ballvé—va explicar-me Suñé i Medan — vol fundar una Associació Wagneriana.

I afegí:

—¡Cal estudiar Wagner seriosament, perquè, si ens hem de refiar de les representacions que ens donen al Liceu, no arribarem pas a treure'n l'aigua clara. Què podríem fer?

En 1901, un dels intellectuals que guiaven les meves aficions literàries era Salvador Vilaregut, gran bibliòfil i, en la meva opinió, l'home que més coses sap de teatre. Vilaregut aleshores escrivia en la revista *Joventut,* publicació catalanista i, pels temps, representant de l'avançada artística i literària. En les mateixes planes exercia Joaquim Pena la crítica musical. I quines crítiques les de Joaquim Pena! Sobretot, quina independència de criteri! Al jovent wagnerià d'aquella època, el fons insubornable de Joaquim Pena ens tenia embogits d'admiració.

Vàrem anar, doncs, els quatre que ens havíem reunit al pati de l'Hospital, a la redacció de *Joventut,* a trobar Salvador Vilaregut. I aquest, en aquell entresol de la plaça del Teatre, ens presentà Joaquim Pena. De la conversa va sortir el projecte de fundar l'Associació Wagneriana de Barcelona.

Treballant amb tot l'entusiasme de què érem capaços, el projecte fou aviat un fet. Un dissabte a la nit d'aquell mateix mes quedava fundada l'Associació Wagneriana. Joaquim Pena era el president unànimement reconegut; el mestre Antoni Ribera havia d'actuar de director artístic; a mi, que sols tenia divuit anys, em van fer secretari.

Joaquim Pena, home culte, esperit inquiet, temperament nerviós i treballador infatigable, té una bona posició, és un xicot ric. I posa la seva fortuna al servei del wagnerisme. I també tota la seva vida i la seva obra. (Per aquesta raó tot el que es faci per correspondre al molt que ha fet Joaquim Pena, serà justificadíssim.)

Des d'aleshores, ell és l'ànima i l'animador de la Wagneriana, nom amb el qual ha estat sempre abreujadament designada l'entitat que s'acabava de fundar, i gràcies a la qual a Barcelona s'ha fet tot el que s'ha fet per Wagner. I dir que ho ha fet la Wagneriana és com dir que ho ha fet Joaquim Pena, que d'ençà que el vaig conèixer no ha fet més que dedicar la seva vida a l'obra immensa de l'autor d'*Els mestres cantaires.*

Com a primera cosa per tal de poder fer conèixer Wagner, es planeja la traducció al català de tots els drames lírics wagnerians. Joaquim Pena, Jeroni Zanné, Salvador Vilaregut, el mestre Antoni Ribera, Xavier Viura, són els encarregats d'aquesta tasca.

Gràcies a aquestes traduccions, hom pot saber «què passa» a l'escenari del Liceu, on les òperes de Wagner són cantades en unes traduccions italianes (obra de Pozza i de Zanardini) francament deplorables. Però qualsevol prova de fer cantar en català al Liceu d'aquell temps, i amb el criteri encongit i baix de sostre d'aquelles juntes de propietaris!

Però la voluntat ferma de Joaquim Pena i, amb la d'ell, la de la Wagneriana, arriben a imposar fragments lírics wagnerians, en català, en aquell Liceu que més que barceloní semblava una colònia de les cases editorials italianes.

Aquest servilisme del Liceu havia motivat que Felip Pedrell digués en un article:

«*El Liceo tiene tres grandes puertas francamente abiertas al editor Ricordi, y entornada una puertecilla de escape a los compositores nacionales.*»

A còpia de temps i de perseverança, les coses varen canviar. L'Associació Wagneriana de Barcelona, amb les seves traduccions al català i l'organització de conferències i concerts, arribà amb els anys a fer entrar Wagner per les tres portes grans del Liceu.

* * *

Abans de parlar-vos d'un fet cabdal, el més cabdal de tots en la vida de la Wagneriana, i que per ell tot sol ja justificaria que l'Associació de Música «da Camera» li dediqués l'homenatge de dijous passat, vull recordar l'actuació, la revetlla de Nadal de 1901, d'un apòstol wagnerià: el *kapellmeister* Franz Fischer, que va dedicar als associats de la Wagneriana tot un concert de piano, integrat únicament i exclusivament de fragments de les obres de Wagner.

Calia sentir el que deien els pianistes d'aquell temps! Temps de Gottschalk, de Taussig i de Saint-Saëns!

També faré memòria que a la Wagneriana cantà el final de la *Walkíria* el baríton Ramon Blanchard. I que un repòrter de *Las Noticias* i de *La Veu de Catalunya,* Josep Segura Tallién, va debutar-hi interpretant la maledicció del nibelung Alberic en *L'Or del Rin.* No va trigar gaire aquest repòrter a canviar d'ofici i sobresortir com a baríton famós actuant en tots els primers teatres d'Europa i d'Amèrica.

En aquell saló d'actes de l'Associació Wagneriana del carrer de la Canuda, s'agruparen entorn de Joaquim Pena nombrosos musicògrafs i intellectuals. Perquè el moviment wagnerià a Barcelona ha estat una cosa molt important, que encara espera un historiador que l'agafi pel seu compte.

En aquell local, avui Sala Mozart, es celebraren sovint concerts i conferències. S'hi ha escoltat la paraula de Felip Pedrell, de Joan Maragall, de Manuel de Montoliu, de Domènech Espanyol, del notari Anfós Par, dels enginyers Josep Maria Roviralta i Guillem Arís, del catedràtic Lauro Clariana, de Jordan d'Urries... Joaquim Pena arribà a donar-hi dues i tres conferències per setmana. Enric Granados i Ferran Via, concerts de piano.

I a tots aquests actes no deixava mai de concórrer-hi la senyoreta Isabel Llorach, que nosaltres anomenàvem la Vestal del Wagnerisme.

* * *

Per la primavera de 1910, els esforços de la Wagneriana, com sempre amb Joaquim Pena al davant, assoleixen un dels més grans resultats. La Wagneriana arriba (i no se li agrairà mai prou) a fer representar al Gran Teatre del Liceu, i *per primera vegada al món* (exceptuant, naturalment, Bayreuth i Munic), la tetralogia de *L'Anell del Nibelung.*

«O TOT-HOM HI ARRIBA»
—Ja tenen raó els que diuen que pera entendre la musica de'n Wagner se necessiten certes «condicions»...

(*L'Esquella de la Torratxa,* 1913)

Les obres wagnerianes produeixen efecte fins en els mateixos artistes que les interpreten.

(*Charivari,* 1861)

S'hi varen fer quatre sèries amb la sala plena de gom a gom. Van venir wagnerians de tot Espanya. Isolda Wagner, filla de l'autor del *Parsifal,* i un nét d'aquest, que li dèiem Buby i que assistia a les representacions amb un vestit que li donava una retirada a un torero alemany (!!), varen passar prop de tres mesos a Barcelona.

* * *

Però el moment cabdal de l'Associació Wagneriana de Barcelona arribà pel maig de 1913. Al Palau de la Música Catalana es va cantar, per primera vegada, el *Parsifal.* I en català. En forma d'oratori i abans que es donés a conèixer íntegrament en l'escena.

Va dirigir el mestre Franz Beidler. Els cors, que eren els de l'Orfeó Català, sota la direcció de Lluís Millet. Hi prengueren part el tenor Francesc Viñas i la Pasini Vitale cantà el paper de *Kundry.*

L'entusiasme i la fe de la Wagneriana passaren al davant de tots els altres entusiasmes wagnerians del món. Gràcies a la Wagneriana Catalunya fou el primer país que donà a conèixer, i en la seva llengua, la meravella del *Parsifal.*

No és pas altra cosa que ben merescut, doncs, l'homenatge que la nit de dijous passat, actuant l'Orquestra Simfònica de Madrid, adreçà l'Associació de Música «da Camera» a la benemèrita Associació Wagneriana de Barcelona.

RAFAEL MORAGAS

L'APERITIV

Biografies. — Ja fa molts i molts anys que ha passat la moda de les cançons i les poesies. Avui de poesia se'n fa poquíssima, i encara és més escassa la poesia que tingui una certa qualitat, i encara aquesta poesia de qualitat acostuma a ésser un extracte raríssim i dolorós produït en els laboratoris de la retòrica més castigada. Ha passat ja fa moltíssim temps l'època en què els pares de família, després de sopar, llegien versos a la mainada i els enamorats mataven l'estona recitant paraules rimades. Després d'aquesta època va venir el moment de les grans novelles i de la imaginació diluïda i foguejada dintre els volums atapeïts que anaven de dret a complicar el sistema nerviós de les persones sensibles. No és que avui es deixin d'escriure novelles al món, i que no se n'escriguin d'excellents, però la producció és molt reduïda comparada amb èpoques anteriors. En canvi sembla que hagi arribat el moment de les biografies, de les memòries, de ressuscitar fets i peripècies que abans només eren objecte de la curiositat malsana d'un erudit hiperclorhídric i que ara les senyoretes més de sa casa s'empassen com bresques. Abans, la humanitat no es preocupava tant de la història, la gent potser vivia més satisfeta i més inconscient, potser la contemplació i la degustació de la pròpia època distreien l'atenció de les persones cultes, i no sentien aquest buit moral que ataca la nostra època i que s'intenta omplir amb l'anàlisi implacable dels cadàvers eminents. La gent potser tenia abans més vitalitat; la xafarderia actual que es manifesta amb aquest gust ferocíssim per la història, representa un descens en aquest sentit de vitalitat. No n'hi ha prou amb les obres d'imaginació, amb les històries inventades per fer somiar, per distreure, per fer passar l'estona; aquelles novelles que omplien sense complicacions excessives els lleures de la gent que vivia la seva existència i la seva època, ara ens semblen insuficients. Volem un plat més fort i més autèntic; anem a registrar cementiris i arxius, desitgem fer reviure la pols que ens ha precedit i animar aquesta pols i extreure'n un gest d'intelligència o un gest de voluntat que serveixi per justificar o per aclarir la gran confusió dintre de la qual remenem la cua. Necessitem reconstruir figures senceres; aquelles figures que només coneixem de nom i molt de lluny encara, les volem tenir presoneres dintre d'un llibre de *x* pàgines, situades damunt de la taulèta de nit i a la disposició dels nostres ulls, per anar seguint el seu rastre i contemplar el seu fracàs o la seva glòria, per estripar el vei dels seus secrets més íntims, per veure-les despullades i sense defensa sota el ganivet impertinent de les nostres mirades.

Totes les cases editorials del món només fan que engegar biografies de les més diverses figures que han aportat alguna cosa de la seva personalitat dins la gran olla del món. Biografies de sobirans, de lladres, d'aventurers, de poetes, de prostitutes, de caníbals, de diplomàtics, de generals, de monstres... Biografies denses, atapeïdes, escrites per atabalar i per perjudicar la salut; o bé construïdes graciosament amb l'alcohol de la poesia i amb totes les malícies retòriques que es facin amables i llegidores, que la gent s'hi apassioni i les comenti i les trobi més gustoses que una obra de simple imaginació. Es enorme la literatura de memòries, confidències, confessions, explicacions i aclaracions que s'ha publicat de la guerra ençà. Totes les persones notables que de prop o de lluny han intervingut en la guerra, han publicat el seu llibre ja sia vius ja sia després de morts, justificant la seva presència o abocant les seves reflexions sobre els fets dramàtics dels quals han estat actors. Ara sembla que s'ha exhaurit aquest gavadal de literatura de la guerra, però la curiositat històrica desenterra cada dia nóves memòries i noves confessions camí enrera de la humanitat fins arribar a l'època que les bèsties parlaven. Diaris de viatges ultramarins, d'absurdes pirateries de l'època en la qual els comerciants menjaven carn de negre i els negres menjaven carn de comerciant, i a les illes oceàniques hi havia xicotes amb dotze braços i amb cabelleres de corall, es publiquen cada dos per tres, amb tota mena de mapes i gravats explicatius, i les narracions d'aquesta mena ens fan una impressió més directa i molt més viva que totes les aventures de Robinson.

Abans la gent s'acontentava amb allò que en deien novelles històriques; avui dia Walter Scott resulta un escriptor per als nens, i encara els nens no acostumen a perdre el temps llegint les excellents obres de Walter Scott. La novella històrica és poc forta. Es necessita la història directa, i encara d'aquesta història allò que sigui més a prop dels nervis i del fetge, com més fisiològica millor.

Jo considero aquesta gran moda i aquest gran gust del públic per llegir biografies, com un de tants cansaments que s'experimenten en la història de la societat; la gent es troba amb la necessitat de projectar la seva atenció sobre el món antic, sobre l'atracció fosforescent de les tombes. Els homes d'avui dia necessiten una injecció de les ànimes pretèrites, més decidides, més completes, de més envergadura que les ànimes actuals, i sobretot menys confusionàries.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

No pesen, no lliguen, no endogalen... Són obres d'art que volten el cos femení i el vesteixen amb un lluenteig de glòria.

JOIER

J. ROCA

Rambla del Centre, 33 i Passatge Bacardí, 2

Viatges Marsans, S. A.

Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA

Lliura: Bitllets de ferrocarril i Passatges marítims i aeris; els Bitllets quilomètrics espanyols, a l'acte, facilitant ensems al client la fotografia necessària.

Reserva: Seients en els trens ràpids, Places en Pullmans i cotxes-llits, Habitacions en els millors hotels, Autocars per a gran turisme.

Organitza: **també:** Viatges individuals a **preu fet,** Excursions, Peregrinacions, Congressos, Creuers i molt especialment

Viatges de noces: a Roma utilitzant els bitllets reduïts del **70 %** que com Agència emissora dels ferrocarrils de l'Estat Italià lliura a l'acte a tot client al qual interessin.

RESTAURANT

TOTS ELS DIES

Bacallà Costa Brava i Garrafa Xacolí

Plaça Francesc Macià, 3 (abans Real)
Rambla del Mig, 19 - Telèfon 22503

AL REGNE DE LA FANTASIA

Els tiratges de la premsa

Sortosament han passat ja les èpoques de les lluites que sostenien els diaris, en les quals, per tal de donar fe de grans tiratges, grans tiratges que eren «flor d'un dia», àdhuc hi barrejaven els notaris, als quals tenien al peu de la màquina vigilant els comptadors automàtics durant hores i hores, per a certificar i donar fe, en l'acta aixecada, que tal dia s'havien imprès de tal diari tants milers o tants centenars de milers d'exemplars, acta que pomposament reprodueïen a la primera plana.

Moltes són les vegades que el públic vol ésser enganyat i no obstant i saber que s'exagera, acaba creient si no la meitat del que li diuen, dues terceres parts de les xifres que se li fan conèixer a través de la tinta impresa.

Tothom sap com pot blocar-se un comptador automàtic per tal que cada unitat representi una desena. Tota persona que intervingui per les impremtes, especialment per les dels diaris, sap quants fulls pot donar una bobina de paper i, per tant, quants exemplars d'un diari, a base del nombre de fulls que comprengui, poden sortir al carrer cada setmana o cada mes, si es coneix el nombre de bobines, o de quilos, que l'empresa consumeix, cosa no pas molt difícil d'esbrinar.

Si reuníssim sobre una taula, o en una gràfica, les xifres que sobre els tiratges dels diaris barcelonins i dels madrilenys s'han barrejat i s'han remenat per entre la correspondència creuada entre anunciants i empreses, i els que han pronunciat els que ofereixen aquells mitjans de publicitat, ens quedaríem meravellats i veuríem que la producció de paper del món és petita davant del que a jutjar per aquelles dades s'hauria imprès en un territori ocupat per vint i tants milions d'habitants que molts d'ells no llegeixen i on fins fa poc eren comptats els ciutadans que adquirien més d'un diari al matí i al vespre.

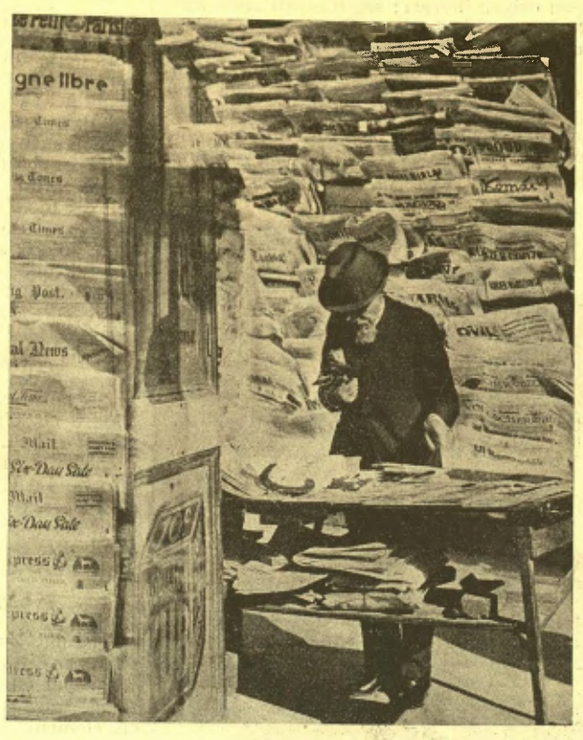

En fer balanç d'una colla d'anys d'existència, *El Sol* va publicar, a començaments de 1931, unes xifres del seu propi tiratge que vàrem considerar molt ajustades a la veritat.

No tenim, a casa nostra, l'oficina de comprovació dels tiratges dels diaris, i per bé que considerem que hauria de portar-se a terme, amb caràcter oficial, un servei d'estadística tan interessant com aquest, temem que el ridícul de grans xifres llançades en determinades èpoques esverés algunes empreses i les fes viure al marge de tota comprovació.

Han existit tres estadístiques fetes a base de les declaracions de les pròpies empreses segons així es diu en elles, una referida a l'any 1912; altra a primer de febrer de 1920, feta com l'anterior per la Direcció general de l'Institut Geogràfic i Estadístic que llavors depenia del Ministeri d'Instrucció, i la tercera, del Servei General d'Estadística del Ministeri del Treball, referida a 31 de desembre de 1927.

En les dites publicacions, sobretot en la segona, es donava el cas que si es sumaven les rotatives que existien a Catalunya i a Espanya, quasi es doblava el nombre que n'hi havia, ja que cada diari, encara que es fes amb màquina plana, o en una rotativa en la qual se n'imprimien dos o tres, constava com a publicació amb màquina disponible. I amb les màquines planes, per al tiratge de les publicacions periòdiques, podem dir que esdevenia, també, una cosa molt similar.

En la segona estadística figuren com a diaris de major tiratge a Madrid l'*A B C* amb 150,000 exemplars i a Barcelona *La Vanguardia* amb 100,000 i dels catalans *La Publicitat*, que encara es publicava en català i castellà, hi està apuntada per 85,000 exemplars.

En la tercera publicació, o sigui set anys després, l'*A B C* no figura en la classificació de Madrid, no sabem si intencionadament, i en canvi *El Liberal* i *La Libertad* hi consten amb 120,000 exemplars cada un, com els que més de Madrid, i *El Sol*, que en la segona estadística hi era per 85,000 exemplars, en aquesta no porta xifra. La premsa de Barcelona porta al davant *La Vanguardia* amb 140,000 exemplars i dels catalans *La Veu* amb 40,000, *La Publicitat* amb 30,600 i *La Nau* amb 12,000.

Està vist, doncs, que la fantasia dels tiratges la registraven igualment organismes oficials i les publicacions de referència tenen tant de fantasia en quant es refereix als tiratges com al nombre de rotatives, de linotips i altres.

Després de les dades que precedeixen i no sense recordar una polèmica de premsa que sostingué des de les planes d'*El Sol* el periodista Grandmontagne, no comprenem com encara hi ha qui doni xifres de tiratge que avui, en els moments actuals, no arribin a ésser cregudes per ningú i, el que és pitjor, que vulguin fer passar «bou per bèstia grossa» a l'estranger per posar en ridícul la nostra premsa i els resultats de la nostra publicitat.

Diem això perquè fa pocs dies rebérem carta de Londres consultant-nos sobre qüestions generals de publicitat i en ella ens diuen, entre altres coses: «*A B C* — En un extracte que del seu tiratge ens ha tramès, ens dóna la xifra de 357,400 exemplars, dels quals 83,000 queden a Madrid i 41,350 van a Barcelona. I darrerament en una oferta de publicitat d'*El Debate* es dóna la xifra rodona de 200,000 exemplars. Hem de suposar — i perdoneu la pretesa ironia — que volen expressar, amb aquestes xifres, el tiratge diari.»

A nosaltres no ens han de sorpendre amb xifres i més xifres; però no reconeixem el dret a posar en ridícul la premsa — car és sabut que en general a fora per un jutgen i mesuren els altres — donant dades que nosaltres no podem creure i que sols a base d'una inspecció de justificació, tenint en compte el paper gastat, el nombre de subscriptors, la venda a corresponsals i a venedors, i els retorns, podríem arribar a regular i a establir.

No és sols el nombre d'exemplars de tiratge d'un diari que en fa més productiu i eficaç l'anunci, sinó que també ha de recordar-se que influeixen de manera extraordinària els fets de la seva circulació i la qualitat i poder adquisitiu dels seus lectors.

I és que les empreses que fantasegen amb les xifres del tiratge deuen creure que el factor psicotècnic consisteix en el subjecte «anunciant», quan és tot al revés, o sigui el subjecte «públic».

Arribarem a acabar-ho?

Estem segurs que sí i que a no tardar molt podrem veure, impreses en algun lloc, les xifres exactes dels tiratges de la premsa catalana que podran servir d'exemple i d'estímul per tal d'evitar fantasies a tota la premsa que continua fent jocs numèrics que ningú no creu. La nostra premsa i les nostres xifres podran ésser modestes davant de les de fantasia, però això tindrà l'avantatge que la primera serà creguda i considerada, que són raons bàsiques que pesen i tenen cent per cent de valor dintre el camp publicitari i de la moralitat.

RAFAEL BORI

MOBILIARI D'ART
BUSQUETS
Decorador, mestre ebenista i tapisser. Objectes d'art i de fantasia per a obsequis. Sales d'Exposicions de Belles Arts.
Passeig de Gràcia, 54. Telèfon 16286
BARCELONA

Mirant a fora

Plens poders

Ara sembla posa-se de moda que els governs demanin plens poders en qüestions financeres als parlaments.

Fins i tot es diu que una persona tan poc antiparlamentària com Daladier pensa en el que ha costat votar el pressupost de 1933 i no seria estrany que demanés plens poders en matèria pressupostària. En una situació per l'estil, Poincaré els obtingué, i d'una majoria que no era pas la seva. La reflexió que es faria el president del Consell francès fóra aquesta:

—Delegueu-me els vostres poders, a mi que sóc dels vostres i si no, per la força de les coses, haureu de delegar-los a un altre, i qui sap qui serà aquest altre?

No val a confondre

Ja fa un cert temps que les diverses fraccions del partit socialista francès no s'entenen entre elles. En un grup de periodistes i parlamentaris se'n parla, i algú deixa anar aquesta opinió:

—No es pot preveure què passarà. No s'hi pot entendre res. Es una veritable bullavessa.

—Alto! — intervé Fernand Bouisson, que a més a més de socialista és marsellès —. No digueu mal de la bullavessa!

Historietes berlineses

Aquesta historieta no va a ésser sinó una nova versió de moltes altres de semblants que circulen pels països de dictadura.

Diu que un dia Hitler estava barrejat entre la gentada que contemplava una desfilada de nazis. Duia ulleres negres i barret i no era fàcil de reconèixer. En passar una bandera amb la creu gammada, Hitler, distret registrant l'entusiasme general, no alçà el braç. El vei del seu costat li donà un cop de colze:

—Feu com tothom; no badeu!

Hitler aixecà el braç. El seu vei el mirava de reüll, una mica irònic.

—Ja ho veig — li digué —, vós sou com jo i com molts. Més us estimaríeu ser gos, oi?

—Gos? Per què? — preguntà, sorprès, el Führer.

—Perquè els gossos expressen el nostre pensament i no aixequen el braç, sinó la pota...

* * *

Una dama rossa, molt maquillada i amb les faldilles massa curtes, es passeja pel Kurfürstendamm. Un senyor se li apropa i li proposa alguna cosa, que ella rebutja sense embuts.

—Es impossible! Sou jueu i ja sabeu que el boicot ordenat comprèn tots els oficis.

—Ah, així sou una boicocot?

El racisme en la ciència

Els diaris, en la secció d'estranger, han donat la noticia que a Alemanya estava en estudi una llei que permetés l'esterilització, amb un objecte defensiu d'higiene social, de certs individus. La cosa no és pas una innovació del Tercer Reich, sinó que ja figura en la legislació de certs Estats de la Confederació nordamericana.

Dies abans, en la revista mèdica de Leipsic, Aerztliche Mitteilungen, *el Dr. Vellguth publicara un article sobre la qüestió. Segons ell, set menes d'individus haurien de sotmetre's a aquesta mesura: febles d'esperit, alienats, epilèptics, criminals, sords-muts, febles de cos, individus de races estrangeres.*

Però el Dr. Vellguth no vol exagerar. Arriba a concedir que els individus d'algunes d'aquestes categories no poden ésser esterilitzats sense el seu consentiment. En altres casos, la mesura és condicionada; per exemple, es podria subordinar a l'esterilització la sortida d'un individu d'un asil d'alienats, o l'escurçament de la condemna d'un criminal. Aquest metge, que parla seriosament des d'una revista científica, proposa també que les noies dèbils d'esperit i els estrangers rebin els «beneficis» de l'esterilització a canvi d'una prima que els pagaria l'Estat.

Aquest article del Dr. Vellguth, en resum, és una mostra dels estralls que el racisme és capaç de causar en mans d'un home de ciència alemany.

Una forma de valor

Tristan Bernard assistia a la representació d'una opereta en companyia de l'autor del llibre, amic seu, i del de la música. L'humorista de la barba felicità el primer i digué al segon:

—De la partitura més m'estimo no parlar-ne. No entenc res de música, tant que no puc recordar mai ni una nota de res. Sabeu per què conec La Marsellesa? *Perquè els del meu costat es posen drets... Així, no em demaneu la meva opinió.*

I afegí, després d'una curta pausa:

—Què voleu fer-hi? Cal tenir el valor de la pròpia manca d'opinió...

No calia dir-ho

Del Figaro *del 18 de maig:*

«El professor Einstein ha declarat que en tot el món només hi havia tres homes capaços de compendre alguna cosa de la seva teoria. No sóc un d'aquests tres.»

Signa l'afirmació el conegut perfumista François Coty.

GUTEMBERG, S. A.
Maquinària, Tipus, Filetatge de bronze, Tintes i Utillatge per les
Arts Gràfiques
Agullers, 1 i Via Laietana, 4
Tel. 15524 - BARCELONA

L'ACTUALITAT INTERNACIONAL

Ja tenim pacte dels quatre

Habemus Pontificum Maximum!, crida el cardenal degà a la fi del conclavi a la multitud que espera a la plaça de Sant Pere que l'alt prelat aparegui al balcó del palau apostòlic destinat des de molts segles a aquest ús. Amb no menys solemnitat, i amb veu entre tribunícia i sacerdotal, Mussolini ha cridat en la sala del Palau Modanna als membres d'aquell Senat que el Duce, quan era socialista, considerava com un «trasto que només feia nosa»: *Ja tenim el pacte dels quatre.*

Una peça més de la vastíssima iconografia mussoliniana

No sabem si els ecos de la seva veu han arribat també a la sala d'aquell Palau Giustiniani, que era la seu del Gran Orient Italia, i que els feixistes, després d'haver-lo saquejat, han afegit al Senat. Però això són menudències davant del gran esdeveniment: d'aquella Roma dels Cèsars i dels Papes, tot el món veu despuntar la llum radiant que assegurarà la pau dels pobles i potser els educarà en la civilització de la nova Itàlia, incloent-hi l'illa de Lípari.

L'alegria pel fet consumat, que és una mica diferent de l'ocupació de territoris pertanyents a França, com Mussolini havia promès als seus sequaços i com ensenyen els mestres d'escola de la Península, és general enllà dels Alps i enllà del Rin. Caldrà esguerrar l'alegria de les camises brunes i negres? No està bé espatllar festes, i se'n preparen moltes d'aquestes a Roma i a Berlín, entre elles una que serà celebrada a tota Alemanya, glorificant aquells regiments que per l'agost de 1914 havien d'ocupar París, el pas dels quals fou barrat a les ribes del Marne. Però la intenció era lloable des del punt de vista alemany, i, si més no, es vol solemnitzar aquesta intenció. Després de rubricat, el 7 de juny, el pacte dels quatre? Què hi fa?

* * *

El pacte dels quatre es prepara — perquè de fet no ho és encara del tot — a ésser una realitat. Dintre del marc de la Societat de les Nacions, això sí, encara que Mussolini hagi dit — sovint enraona massa — que a Ginebra són les grans nacions, a les quals correspon un lloc permanent en el Consell, les que tenen sempre una acció predominant. Però si es reconeix la Societat de les Nacions, si es consideren sagrats els pactes de Locarno i Briand-Kellogg, quins fins han motivat l'estipulació d'aquest pacte? Si hi havia un sincer interès per la pau, els compromisos precedentments contrets havien d'ésser considerats suficients; si aquest interès només és relatiu i sotmès a reserves, el pacte dels quatre no basta per fer un miracle que els pactes precedents no han pogut acomplir.

Hem dit una altra vegada, i ho repetim, que França s'ha vist en la necessitat de no poder declinar l'oferiment de Roma, recolzat per Londres, perquè s'hauria trobat davant d'aquest greu perill: que la quàdruple s'hagués transformat en triple; amb l'exclusió de França, que s'hauria trobat gairebé aïllada, o s'hauria hagut de carregar la responsabilitat del fracàs d'una iniciativa dita de pau.

Però Daladier ha reeixit a fer modificar el projecte primitiu, tant que avui és una impropietat dir-ne pacte de Roma o atribuir-ne la paternitat a Mussolini; seria més exacte fer-ho a Daladier, que n'és el veritable autor.

Quant a la línia de conducta seguida per Mac Donald, la cosa és diferent. La majoria de governs sentien poca simpatia envers Mussolini, i es limitaven a tenir-hi només les relacions de protocol. Mac Donald sembla que hagi volgut valoritzar la personalitat del cap feixista davant de l'opinió pública mundial. Un gran predecessor del ministre anglès, que pertanyia al partit conservador i ni tan sols hauria concebut la possibilitat d'un partit laborista — volem dir Gladstone — una vegada s'ocupà de les coses d'Itàlia, però fou per ajudar-la a reconquistar la independència i la llibertad. Ara, en canvi, Mac Donald ha volgut afavorir un gran enemic de la llibertat.

La qüestió de la diversitat de règims no pot impedir les aliances ni les enteses en el camp internacional, però sembla que els principis morals haurien de fruir de major consideració. Vandervelde, cap del govern belga, a la Conferència de Lausanna exposà el seu país a severes represàlies diplomàtiques per part del govern italià perquè no pogué vèncer la repugnància d'estrènyer la mà de Mussolini quan aquest li'hi allargà.

Admetem que les circumstàncies actuals hagin obligat alguns governs a unir-se amb d'altres que representen una concepció netament oposada, però no ens sabem explicar la presa en major o menor consideració dels que presideixen governs opressius.

A part aquestes consideracions morals, el que apareix greu és que la participació intensa dels governs d'Itàlia i d'Alemanya en la política internacional no pot afavorir la pau europea. No és fàcil de creure que els sentiments bellicosos dels feixistes i dels nazis s'hagin extingit de cop i volta per canviar-se en sentiments pacífics.

Encara que en el text del pacte i en la voluntat expressa del govern francès apareix que la finalitat per a la qual s'ha format aquest quadrumvirat — que no té res de comú amb el directori europeu del pla d'Ostia —, és la de col·laboració de les quatre grans nacions en el manteniment de la pau, abriguem la convicció que entre Roma i Berlín es preparen maniobres tèrboles.

No oblidem que Mussolini, quan, dejú en absolut de política internacional, assumí el ministeri de l'Exterior, llegí Maquiavel ben bé quatre vegades. Doncs bé: el famós secretari florentí aconsella al Príncep que si no pot vèncer l'enemic amb les armes, usi les maneres suaus.

* * *

La Petita Entesa, encara que amb poc entusiasme, s'ha persuadit de les bones raons que aconsellaven França a acceptar el pacte, i ha deposat la seva primitiva hostilitat. Menys favorable s'ha mostrat Polònia, que continua en la seva actitud hostil. Recordem que aquest país fou elevat, a conseqüència del tractat de Versailles, al rang de gran potència. Ara, a part que la seva exclusió del «club» és una desconsideració, el govern polonès veu en la possibilitat d'una revisió de tractats i de fronteres — admesa per Mussolini en el seu discurs del 7 de juny — una amenaça per a la integritat del seu territori, i més encara participant Alemanya en el quadrumvirat. Mentre Bek, el ministre de l'Exterior, anuncia la possible retirada de Polònia de la Societat de les Nacions, entre Varsòvia i Praga s'ha concebut la formació d'un bloc de set nacions — a més a més de Polònia i les de la Petita Entesa, Estònia, Lituània i Letònia —, a fi de defensar-se col·lectivament contra tot atac a qualsevulla d'elles per part d'Alemanya o de qui sigui. Rússia no mancaria d'ajudar, si calgués, aquest bloc en formació. I, encara, les darreres notícies parlen d'una aliança russo-japonesa que es perfila al lluny.

No sembla pas, doncs, que el pacte dels quatre aporti els beneficis que n'esperaven els optimistes. Ara és el període de la lluna de mel i tot sembla fàcil. Però quan el dia de demà es discuteixin gran interessos — i Déu sap si n'hi ha! —, perdurarà l'actual atmosfera idíl·lica entre els governs que formen part del «club»?

Un altre motiu de preocupació. S'ha dit que la col·laboració entre els Estats contraents ha de limitar-se als assumptes que els concerneixen, com també diu l'article 6 de l'estatut de la Societat de les Nacions. Aleshores, perquè en el text rubricat a Roma es recorden els articles 10 i 19 del dit estatut, que admeten implícitament una ingerència en les qüestions que afecten altres països?

La premsa italiana es lliura al més gran entusiasme, i en el seu deliri arriba a dir que amb el pacte de Roma es reconstitueixen les vies de l'imperi, i que Mussolini és moralment l'emperador del qual depenen els cap dels Estats menors... La nota còmica no manca ni en les circumstàncies més greus.

TIGGIS

Balneari de Cardó
(Província de Tarragona)
Altura: 650 metres sobre el nivell del mar
Temporada oficial: 15 de juny al 30 setembre
Prodigiosos aïgües, les més nitrogenades i arsenicals d'Espanya.
Malalties dels bronquis, pell, budells, neurosis i diabetis.
Estació ideal dels infants.
Situació meravellosa, clima sec, establiment rodejat de bosc.
Pensió completa des de 15 pessetes.
Habitacions des de 4 pessetes.
Xalets per a famílies.
REFERÈNCIES:
S. Samsó, Petxina, 3, pral.-Telèfon 18235
Farmàcia Garreta, Rambla Catalunya, 89

¡NERVIOSOS!
Prou de patir inútilment, gràcies a les acreditades
GRAGEES POTENCIALS DEL DR. SOIVRÉ
que combaten d'una manera còmoda, ràpida i eficaç la
Neurastènia. Impotencia (en totes les seves manifestacions), mal de cap, cansament mental, perdua de memòria, vertigens, fadiga corporal, tremolors, dispèpsia nerviosa, palpitacions, hiterisme i trastorns nerviosos en general de les dones i tots els trastorns orgànics que tinguin per causa o origen esgotament nerviós.
Les Gragees potencials del Dr. Soivré, més que un medicament són un element essencial del cervell, medul·la i tot el sistema nerviós, regenerant el vigor sexual propi de l'edat, conservant la salut i prolongant la vida; indicades especialment als esgotats en la seva joventut per tota mena d'excessos, als que verifiquen treballs excessius, tant físics com morals o intel·lectuals, esportistes, homes de ciències, financiers, artistes, comerciants, industrials, pensadors, etc., aconseguint sempre, amb les Gragees potencials del Dr. Soivré, tots els esforços o exercicis fàcilment i disposant l'organisme per rependre'ls sovint i amb el màxin resultat, arribant a l'extrema vellesa i sense violentar l'organisme amb energies pròpies de la joventut.
Basta pendre un flascó per convèncer-se'n
Venda a 6'60 ptes. flascó, en totes les principals farmàcies d'Espanya, Portugal i Amèrica
NOTA. — Dirigint-se i trametent 0'25 pts. en segells de correu per al franqueig a Oficines Laboratorio Sòkatarg, carrer del Ter, 16, Barcelona, rebreu gratis un llibre explicatiu sobre l'origen, desenrotllament i tractament d'aquestes malalties

EL CINEMA

L'ACTUALITAT

Dues estrenes

Alcohol prohibit és un film important. Es tracta d'un film sobre la llei seca, absolutame original i bastit amb una gran intelligència. L'autor ha sabut conjuminar encertadament l'aspecte social del film amb l'anècdota dramàtica que assegura continuïtat i unitat a l'obra. Aquesta pellícula no té res a veure amb la infinitat de films de *gangsters* que tant han abundat aquesta temporada. Es, simplement, a través d'una sèrie de drames familars que s'interseccionen hàbilment, la història de la llei seca.

En començar, assistim a uns casos típics d'alcoholisme agut. Som abans de la llei. L'autor ha tingut el tacte de no fer fisiologia, ni tampoc de sermonejar; ha volgut senzillament fer obra d'artista, presentantnos algunes tragèdies provocades per l'alcoholisme. Després ve l'aprovació de la llei, i aleshores veiem a les clares la seva ineficàcia, i més encara, els perills del remei, pitjor que el mal. La pèssima organització de la policia de repressió, l'embrutiment de les autoritats, la fabricació clandestina de begudes avariades, que operen com a toxines damunt dels organismes, i finalment l'organització poderosa dels *gangsters*. El film acaba abans de l'advenimment del regne brutal i poderós d'aquests. Es un film admirable d'interpretació, acusant com dèiem una sòlida unitat, a despit de la varietat d'incidents i de la importància i extensió del tema, i compost tot ell amb una neta concepció de la cinematografia actual. Es obra de Víctor Flemming, un nom de prestigi que tot bon amic del cinema té apuntat.

Com que el film, en començar, ens transporta als anys de l'avantguerra, el director ha hagut de reconstituir l'època. Vestuari, mobiliari i, sobretot, músiques. Marxes militars i ballables que ens remembren el temps passat. Després, la campanya electoral li ha procurat excellents motius de multituds. Tot al llarg del film, a desgrat de la gravetat de l'assumpte, l'autor ha tingut encara l'encert de no abusar mai del to tràgic, que atenua sempre amb brillants passatges còmics. El final, sens dubte, és massa dins l'estil d'un fulletó policíac. Potser no hi havia necessitat de fer-nos patir tant per acabar, al cap i a la fi, d'una manera tan feliç. En aquest final el protagonista, policia de la repressió contra la beguda, diu el seu escepticisme respecte la llei que amb tanta escrupolositat ha servit i augura que no han de passar gaires nys fins que el problema tan greu de la seva nació no trobi una solució més acceptable.

En el temps que som, un film com *Alcohol prohibit* és un regal. Es veu un treball fet a consciència i un tema original i important. Quin contrast amb *El frau*, el film de G. Abbot que interpreta Tallulah Bankhead! Hi ha en el cinema temes banals, també n'hi ha d'empipadors. L'argument d'*El frau* és d'aquest darrer ordre. Un Barba Blava que viu amb un luxe oriental en un palau servit per japonesos enigmàtics, que té una col·lecció d'estatuetes que són reproduccions en miniatura de les dones que ha conegut, i que marca amb un segell el pit de Tallulhah Bankhead perquè no es decideix a ésser una d'aquelles miniatures. Una història d'un deute de joc del tot convencional i la manca total d'esperit en les escenes no compensen el goig sempre viu de poder mirar una hora seguida una actriu tan bonica com Tallulah Bankhead.

Tallulah Bankhead

JOSEP PALAU

Les nostres sessions

Divendres a la nit, tal com havíem anunciat, projectàrem la versió íntegra d'*Alleluia*, i avui podem dir que entre totes les sessions que portem donades fins a la data poques ens han procurat una satisfacció més íntima que la que ens proporcionà l'acte de la setmana passada. Una nodrida i distingida concurrència completament compenetrada del valor excepcional del film, assistí a la sessió, la qual va constituir indiscutiblement un èxit a favor del magistral film de King Vidor.

Era la segona vegada que es donava a Barcelona aquella versió; la primera fou la nit de l'estrena. Aquesta versió original, probablement, tardarà molt de temps fins que pugui tornar-se a projectar. L'elevació del tema, l'originalitat de la concepció, l'atreviment de l'autor en exposar diversos episodis d'un valor estrictament documental amb tota minuciositat, fan que la còpia completa sigui de difícil explotació comercial. Per això vàrem creure servir l'afició al cinema organitzant aquella projecció que contribuí a augmentar, davant del públic conscient, el prestigi de la cinta.

* * *

Dificultats sorgides a darrera hora no permeteren programar alhora i per a la data anunciada els dos films la reposició dels quals havíem anunciat per demà. La temporada està massa avançada per aconsellar-nos ajornar la sessió, i, per altra banda, la Paramount ens anuncia que rependrà tot seguit *Remordiment* i l'empresa del Fantàsio ens comunica també que *Les llums de la ciutat* serà tornada a projectar en aquell saló durant la temporada d'estiu. La utilitat de la nostra iniciativa resta, doncs, un xic minvada amb aquestes noves. Les dificultats al·ludides i la circumstància que el nostre públic està ja potser fatigat de tantes «sessions especials» com s'han donat aquests últims dies, tot plegat ens ha induït a prescindir de la sessió que pensàvem donar.

Així doncs, divendres vàrem acomiadarnos del nostre públic, per aquesta temporada. Es el millor moment d'agrair a tothom l'ajut que han trobat les nostres iniciatives i que s'ha traduït per l'èxit esclatant de les presentacions, enguany, de *Noies d'uniforme*, *Sóc un fugitiu* i *Topaze*. Ara no ens queda sinó dir: Fins la temporada vinent!

L'art pur en la pantalla

Durant un seguit d'anys el cinema va sentir, abans que res, l'engrescament de l'acció directa, com escau als cadells enjogassats i als adolescents en ple delit dinàmic. No ens en planyem. Aquesta inclinació, a més de proporcionar-li un tresor d'experiència, li facilità reeixides inoblidables. Pensem, si no, en els bons films de *cow-boys*, en els fulletons de portera esdevinguts felicíssims per la sola suggestió de les imatges encadenades amb talent. Pensem, ja més ençà, en els millors films de guerra i d'esport, de *gangsters*, d'aviadors i de marins, o en troballes ben recents com l'original *Si tingués un milió* que coneix l'èxit cosmopolita des de fa un seguit de mesos; i acordarem que aquest camí no és pas encara, ni de molt, esgotat. Però existeixen els seus límits. «Solament hi ha setanta situacions dramàtiques possibles», ha deixat dit no recordo quin aristarc del teatre. Admetem que aquest bon senyor no fes bé els comptes o que n'hagin aparegut de noves i avui en tinguem cent, cinc-centes. Admetem que per la novella els temes siguin dos mil o pel cinema cinc-mil. Sempre arribarem al fons del sac.

Els cada dia menys nombrosos detractors del cinema sofriren, durant molt de temps, l'error de creure'l únicament apte per la interpretació dels motius en què l'acció recolza en el moviment exterior. I deixaven sota el domini exclusiu de la literatura en general les accions veritables: aquelles que s'esdevenen dintre el cor dels homes com a conseqüència dels accidents externs. Naturalment que, en aquest cas, un cop aconseguides les darreres fites de la perfecció tècnica, hauria arribat fatalment pel cinema l'hora de veure's les possibilitats exhaurides. El mateix desgast que sofriren els *cow-boys*, que s'ha anat menjant els *gangsters*, els estudiants, els aviadors i nombre de bons trucs còmics, aniria llimant els altres temes possibles fins arribar, aviat o tard, al darrer de tots. Afortunadament no han mancat homes prou clarividents—Chaplin, King Vidor, d'altres més tard—per defugir aquest perill i començar a obrir al cinema la porta gran de l'infinit artístic. Com? No res menys, virant gradualment en rodó fins a substituir el mitjà pel fi o, si voleu, invertint la causa per l'efecte. Perquè una cosa són les conseqüencies exteriors de les passions humanes i una altra aquestes passions mateixes. El pas decisiu fou el fet de superar el camp migrat de l'anècdota per l'anècdota, convertint-la d'objecte en instrument. En la majoria dels films que avui voregen la perfecció, l'acció exterior no té interès sinó en funció dels moviments més profunds — humaníssims — que ella provoca i ens explica alhora. L'assumpte, com en tota veritable obra d'art, queda reduït a un mer pretext, a una simple carcassa material ideada per a sostenir les essències pures que un hom basteix sobre ella. Davant moltes de les millors projeccions cinematogràfiques actuals podria dir-se quelcom semblant a l'exclamació de Tolstoi sorprès per l'èxit d'*Anna Karenin*: «Però si no és més que la història d'un oficial que sedueix una donzella!» Es veritat — se li podria contestar —; però quin bella *manera* de contar-la!

Qui hauria pogut dir, només deu anys enrera, que el cinema, amb mitjans propis ben característics, podria aconseguir les mateixes finalitats que les més altes formes de la creació artística? Procurem, però, que l'entusiasme no ens faci perdre el sentit de la proporció. King Vidor encara no pot mesurar-se amb Shakespeare ni René Clair amb Molière. No pas per limitació, ben cert, sinó per verdor del nou art amb què s'expressen. Tot arribarà. Es saludable recordar, de tant en tant, l'extraordinària joventut de la bobina de celluloide i què el seu gran patrimoni és l'avenir.

Prenem, per exemple, un home i una dona acarats per l'atzar; posem-los sota la influència d'una mútua atracció passional i dintre un medi hostil a la satisfacció dels seus desigs i sentiments. Concedirem tot seguit que la situació no té absolutament res de nova. Tanmateix, però, quina situació magnífica si cau en mans profitoses! Ha nodrit i nodrirà un feix d'excellents obres literàries. Ha servit d'eix central a dos dels millors films projectats del gener ençà a París (*Back Street* i *Liebelei*) i pot sostenir-ne, encara, molts d'altres. El que compta, com sempre, és la qualitat de la substància extreta del pretext inicial.

Back Street és un feliç èxit de la cinematografia americana. A més, ha tingut la fortuna d'escapar-se dels perills del doblatge. Com a auxiliar de la comprensió porta uns estrictes subtítols discretament redactats per Henri Duvernois. Aquest film mereix, sense cap dubte, el riu d'elogis que ha rebut, per bé que algun d'ells sigui desorbitat per l'excessiu. Potser a vegades es recorda massa del seu origen literari; segurament seria més perfecte si alguns detalls accessoris fossin més acurats, però, així i tot, poques vegades ens ha arribat d'Amèrica una obra com aquesta en què el *scénario*, nu de tota truculència o parenceria, és ric per la sola matisació dels sentiments delicadíssims que ens reflecteix. Hom comença a contar-vos una història que no sembla gaire diferent de moltes d'altres. De mica en mica us sentius seduïts pels herois, compartiu les seves emocions, els seus dolors i esperances. El fet divers salta la tanca del seu clos i ateny l'universal.

Magda Scheider, protagonista de «Liebelei»

Liebelei és una producció europea que cal, també, situar en el primer rengle del realitzat pel cinema fins avui. Pel nostre gust, és superior a *Back Street*. Conté elements d'una finor imponderable, que els alambins de Hollywood encara no han pogut destillar. L'assumpte ha estat manllevat a Schnitzler. Veiem la Viena alegre, brillant i frívola d'avantguerra. Dos oficials amics que viuen entre tripijocs galants. I un d'ells que té una aventura perillosa amb una baronessa, a la qual abandona en enamorar-se sincerament de la filla d'un músic destinada a ésser una famosa cantatriu. El baró mata en duel l'oficial, i la noia, en ple desesper, es suïcida. Però, què importa tot això, en ell mateix? L'important és que el tacte, la gràcia i l'enginy del director Max Ophuls han aconseguit d'humanitzar divinament una simple historieta sentimental. El gran miracle de l'art — com ha dit Jean Fayard parlant d'aquest mateix film — consisteix precisament a «desbanalitzar» un tema banal.

ALBERT JUNYENT

París, juny.

PANORAMA

Una sessió pública de films amateurs

Dimarts a la nit, al Fèmina, tindrà lloc una sessió especial amb l'objecte de projectar públicament i per una sola vegada els millors dels films amateurs premiats en el concurs organitzat aquest any per la secció de cinema del Centre Excursionista de Catalunya.

L'èxit que obtingueren l'any passat les primeres sessions públiques de films amateurs celebrades a Barcelona ha aconsellat la necessitat d'aquesta sessió, que promet veure's molt concorreguda. S'ha fet una selecció molt acurada del material, que permetrà oferir al públic un programa pie d'interès i que sorpendrà, sens dubte, moltes persones que fins ara han viscut distretes d'aquesta activitat dels nostres aficionats, cada dia més important i prometedora.

Films d'argument, documentals, reportatges, totes les modalitats de l'afició seran representades en aquest programa, que compendrà els films següents: *L'any 1932 a la pantalla*, de Llobet-Garcia; *Alpina* i *Repòrter mecànic*, de Delmir de Caralt; *Ritmes d'un dia*, de D. Giménez; *Castigadors castigats*, d'E. Ferré; *Un campament a Sant Maurici*, d'A. Fabra; *Orient*, d'Ignasi Salvans; *Riu avall*, d'I. Socias, i *Abelles*, de J. Prat.

El dia del Cinema

Dissabte és el Dia del Cinema. Aquesta festa, instituïda l'any passat amb l'objecte d'agrupar en una sèrie d'actes, alguns de caràcter públic, altres de caràcter privat, tots els elements que a Barcelona participen poc o molt de la vida del cinema, esperem que tindrà aquest any més èxit encara que el que conegué l'any anterior. La idea és excellent i susceptible d'un perfeccionament indefinit.

El programa complet de la diada comprèn una sèrie d'actes, la ressenya dels quals no creiem útil donar aquí, per tal com els nostres lectors en podran trobar la llista completa en les seccions corresponents de la premsa diària.

La intensificació a Barcelona de les activitats productores fa augurar a aquestes festes un esdevenidor cada any més brillant.

LA MONA LISA HA DESAPAREGUT DEL MUSEU DEL LOUVRE!!

De no trobar-se aquesta obra meravellosa representarà una pèrdua irreparable per l'art!

QUI HA ESTAT EL LLADRE?

VEGEU AL

Fantàsio

El robo de la Mona Lisa

(LA GIOCONDA)

i viureu aquest *affaire* sensacional que apassionà tot el món

Willy Forst i Trude Von Molo

en són els intèrprets

Música de ROBERT STOLZ

Direcció de GEZA VON BOLVARY

ACTUALIDADES

Rambla Catalunya, 37 - Telèfon 11701

PROGRAMA SETMANAL:

- Gaumont News
  Curiositats
- França Actualités
  reportatges mundials
- Eclair Journal
  el món en la pantalla.

El formidable reportatge rus

- Hacia Leningrado

explicat en espanyol.

Programa de rigorosa exclusiva d'aquest Saló.

Aparells Western-Elèctric

Sessió contínua de 3 tarda a 1 de la nit

Entrada única: 1 pesseta

CAPITOL

AVUI, DIJOUS, PRESENTACIÓ DE

Una Merkel, William Collier, Jr. i Zasu Pitts en

El Testigo Invisible

FILM DE MISTERI

de la COLUMBIA distribuït pels ARTISTES ASSOCIATS

COLISEUM

Moderna l'acció, Modern l'ambient, Moderna la psicologia de la protagonista

Es un film PARAMOUNT que reuneix totes les modernitats

PUBLI-CINEMA

Passeig de Gràcia, 57. — Telèfon 79681

De les 3 tarda a la 1 matinada

Reportatges Cineac

RIE Y RIE MAS

(Dibuix animat sonor)

Noticiari Fox Sonor

(Ultimes informacions mundials)

i la Catifa Màgica Fox

Les Pagodes de Peiping

DISSABTE, 17

Dia del Cinema

APERITIU AL RESTAURANT PATRIA

dedicat a tots els empleats del ram

Nit a les 9

Apat a l'Hotel Ritz

a les onze

Ball Cinematogràfic a l'Hotel Ritz

Funcions extraordinàries

COLISEUM

El cuerpo del delito

Por la libertad

PARÍS

L'Atlàntida (sessió muda)

Mamá

Un loco de verano

KURSAAL

Cuatro de Infantería

Bombas en Montecarlo

Milicia de Paz

projeccions gratuites per als infants de la Casa de Caritat i de l'Asil de Sant Joan de Déu en els establiments respectius

EL TEATRE

LA RENAIXENÇA TEATRAL

Principi i fi d'un gran comediant

Ferran Agulló, sempre amatent a reforçar qualsevulla iniciativa a profit de l'escena catalana, troba a mancar en l'actual solemnització del centenari de la Renaixença un homenatge a la memòria de Fontova, el nom del qual ens ha arribat suara gronxat per les ones oceàniques. Agulló, amic de Fontova, devot del seu art, creu que Catalunya ha oblidat massa l'actor illustre; que els admiradors d'aquest, a mesura que la mort se'n duu els que foren llurs contemporanis, van perdent-se. Imagina, demés, que un dels obstacles que s'oposen a la imminència de la glòria de l'artista de teatre estreba en que els crítics no desenterrin les lloances escrites pels que tingueren la sort de contemplar el geni damunt de les taules. Advoca, per fi, perquè Catalunya pagui el deute que té amb Fontova. Estic segur que si es fes una relació dels homenatges retuts a Fontova més enllà del seu traspàs es veuria com el nom d'aquell, curosament transmès de pares a fills, es manté, no diguem en el cor i en el pensament dels catalans més o menys sensibles a les manifestacions escèniques, sinó fins i tot en els d'aquelles persones que solament de tard en tard paren atenció a les coses del teatre. Ensems que la immanència del record de Fontova, palesaria la llista com ha encertat Catalunya a correspondre a l'agraïment contret amb el seu còmic immortal. Hi ha en els annals del Teatre Català mantes figures meritíssimes que esperen, unes, l'ocasió d'ésser rehabilitades, i altres, tretes de l'oblit injust en el qual romanen. Sortosament, no és aquest el cas de Fontova, en el mestratge del qual aprofundí la flor de la crítica. Nombrosos testimonis qualificadíssims de l'eclosió de Fontova digueren al seu temps l'essència, la varietat, la llum i el color de les plasmacions depurades del comediant, que ocupa en el procés del nostre desvetllament cultural el lloc que de dret li correspon. Gosaria d'afirmar que no hi ha caire en la personalitat de Fontova que no resti perpetuat.

El fet que per aquest cantó estigui la matèria esgotada no priva que es parli novament de Fontova, sobre la part anecdòtica del qual resten moltes de coses a dir. Més assenyat que escatir si posada a honorar Fontova ha quedat la Pàtria per ditirambe de més o de menys — més adient també amb el veritable abast del propòsit d'Agulló —, em sembla de contribuir a la biografia del comediant, la vida i miracles del qual presenten, com dic, diverses zones inexplorades. Al llarg de l'existència de Fontova, es troben, per exemple, dos moments cabdals i dignes d'atenció. Són el de la iniciació del comediant i el de la seva darrera etapa.

* * *

Fou pels volts de l'any 1860, essent Fontova un senzill aficionat, quan sortí per primera vegada el seu nom. Dos anys després assistí Fontova a unes classes de declamació que es donaven a una entitat musical dita Orfeón Barcelonés, on coincidí amb Carlota Mena i l'Iscle Soler. L'aficionat que era Fontova aparegué per primer cop en un teatre públic l'estiu del 1862. Fou als Camps Elisis i en una petita companyia dirigida pel graciós Gervasi Roca. La formació dels Camps Elisis treballava solament les tardes dels diumenges i dies de festa. A continuació de l'obra, generalment dos o tres actes de comèdia castellana, es donava un acte de ball. Fontova, encarregat d'un paperet en la comèdia *Las dos rosas,* emprà per a la seva presentació davant d'un públic de pagament, el pseudònim enginyós i transparent de Fonseca, renom sota el qual tornà a sortir dies més tard a fer un nou paperet en una altra comèdia dita *Las gracias de Gedeón.*

Aquestes escapades al teatre de debò augmentaren l'anomenada que Fontova començava de gaudir entre els aficionats, a les taules dels quals no cessà d'aparèixer. Empès pels consells d'uns i altres, allucinat pels aplaudiments, endut també per l'optimisme que vessaven els seus vint-i-quatre anys, cedí Fontova a la pruïja, cada dia més acusada, de canalitzar la seva vocació. Joaquim Dimas tenia per aquell temps a l'Odeon, del qual era empresari, un estol de joves mig actors mig aficionats que esmerçaven a representar les hores que els respectius oficis els deixaven lliures. La companyia de l'Odeon, integrada en bona part pels elements que havien d'ajudar a la creació de l'escena catalana, actuava només els diumenges i festes d'entre setmana, particularitat que diu el caràcter eminentment popular de les representacions. Fontova es sumà a la colla en qualitat de primer actor còmic. D'altra banda, seguiria a l'oficina on estava d'escrivent. Amb Fontova entrà a l'Odeon Iscle Soler. En la funció inaugural, primera de la temporada de 1862-63, es representà el drama *La expiación, o el esclavo del conde de Torelli.* Fontova hi féu el graciós, de nom Fritz. L'any següent renovà Dimas el contracte amb la majoria dels joves artistes.

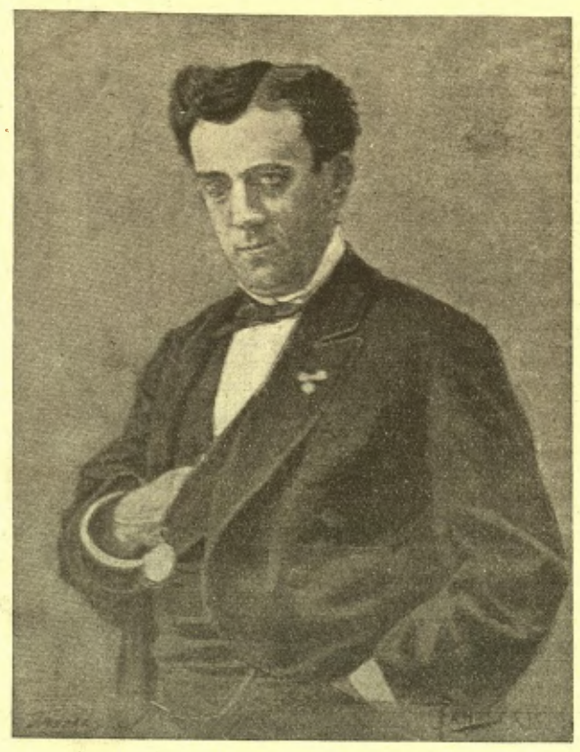

Lleó Fontova, per Pahissa

En dies ordinaris servia l'Odeon per a espectacles escadussers. Ocupaven també el teatre diverses societats particulars, entre altres una dita Melpòmene, la primera funció de la qual, a càrrec dels aficionats de l'entitat, tingué lloc a primers de novembre de 1862. La Melpòmene era presidida per un mestre de minyons de nom Joan Solà, pare d'Anna Solà, aficionada melpomenista (?) casada amb Mateu Sariols, germà de Joan Sariols, músic compositor. Convé de puntualitzar aquest extrem d'ordre familiar, car per indicació de Joan Sariols acceptà la Melpòmene d'estrenar *La Esquella de la Torratxa.*

* * *

Frederic Soler explica el capítol de la història del Teatre Català que és la seva coneixença amb Fontova, l'estrena de *La Esquella de la Torratxa* i la incorporació de l'autor a l'escena vernacla. Diu Soler que veié per primer cop Fontova en un teatret del carrer de Sant Domènec del Call que portava el nom de l'Amistat, per bé que els aficionats de l'època en diguessin «el teatre del senyor Mora». Soler, com Fontova, féu cap al teatre de l'Amistat amb l'intent de fer comèdia. «En tant vaig jo adonar-me que no seria mai actor — fa constar —, pogué comprovar Fontova que ho seria ell. Amb la meva retirada de l'Amistat vaig interrompre el tracte amb Fontova, car el vaig perdre i tot de vista.

»Aprofitant unes estones de lleure escriví un drama castellà titulat *Fivaller*; a continuació, influenciat per l'èxit extraordinari assolit per *La campana de la Almudaina,* paròdia d'aquesta obra a la qual vaig posar per títol *La Esquella de la Torratxa.* El mestre Joan Sariols, que com altres amics venia de tard en tard a la meva botiga, va dir-me que si posava a l'obra qualques números de música es comprometia a escriure'n les solfes. Vaig accedir al desig de Sariols, el qual ultra de complir la promesa gestionà l'estrena de la paròdia a la Melpòmene. Vaig tenir la doble sort que *La Esquella* reeixís completament i que entre les persones que assistiren a la funció es comptessin Joaquim Dimas i Fontova, els quals foren dels primers a donar-me l'enhorabona.

»Com si no fes molt de temps que no ens vèiem, digué Fontova: — Què tal, Soler? I jo: — Hola, Fontova. Com anem? Després de les felicitacions i de les amabilitats que són del cas, em demanà Fontova de deixar representar *La Esquella* per la companyia titular del teatre que ell dirigia. Afegí que de consentir jo a la demanda faria l'obra en funció al seu benefici. Vaig dir-li que sí, i que ultra *La Esquella* tenia enllestit un drama castellà. Respongué que li dugués el drama, car el llegiria amb molt de gust. Drama i paròdia integraren el programa de la funció a benefici d'ell.

»Clavé, que l'estiu que seguí a l'estrena de *La Esquella* tingué l'empresa dels Camps Elisis, ens demanà la paròdia per a representar-la al seu teatre. L'hi vaig donar. El graciós dels Camps Elisis era Gervasi Roca, al qual tocà d'interpretar el paper que havia fet Fontova a l'Odeon. El públic dels Camps Elisis celebrà a cor batent les obres còmiques catalanes. Veient el gust amb què la gent reia se'm va ocórrer de formar una companyia catalana per a l'Odeon, a base de comèdies divertides. Resolt a menar la idea a terme, vagi procurar-me l'ajut artístic i econòmic del mestre Sariols, el qual avalà tot d'una el projecte.

»Arribat el moment de parlar dels actors que integrarien l'elenc, es mostrà Sariols partidari decidit que el graciós i director fos Gervasi Roca, actor de mèrits sobresortints i que havia fet un èxit sorollosíssim amb *La Esquella.* Per bé que vaig esforçar-me, no em fou possible de vèncer l'opinió de Sariols, el qual afirmava que en tant gaudia Roca d'una forta anomenada, en tant se'l tenia per un mestre, es trobava Fontova al començament de la carrera. Convençut de l'esterilitat del meu esforç, quedàrem en donar a Roca el primer lloc en la companyia. La casualitat, però, volgué que fos jo el que triomfés. Sense pensar que m'arribés a les oïdes, parlà Roca en to ofensiu de les meves produccions. Excuso dir que la indiscreció de Roca, utilitzada en el sentit que em convenia, modificà el criteri de Sariols. El director de la societat humorística La Gata, establerta a l'hivern següent a l'Odeon, fou Fontova, al qual vaig adherir-me per a tota la vida. Els èxits que l'actor hi assolí no tenen fi ni compte. Per la meva banda puc dir només que dec a Fontova totes o la major part de les meves pobres glòries.»

* * *

Les paraules de Soler fixen els primers anys de la vida artística de Fontova. Cal dir, per a orientar al lector, que l'estiu del 1864, estrenada ja *La Esquella* a l'Odeon, donà Soler a la companyia dels Camps Elisis les obres *Ous del dia* i *La vaquera de la piga rossa,* les quals estrenà Roca.

Durant les dues temporades de l'Odeon que precediren a la fundació de La Gata no representà Fontova més comèdies catalanes que *La Esquella de la Torratxa* i algun que altre acte de Dimas, afegitó a una sèrie de drames estrambòtics, veritables romanalles del francès. Amb aquesta mena de feina esmerçaven llurs activitats aquells comediants que es deien Carlota Mena, Francisca Soler, Andreu Cazurro, Iscle Soler, Josep Clucellas, Joan Bertran, Miquel Llimona i altres que com ells ignoraven que en les manifestacions de l'esperit perdura solament allò que respon al sentit racial. Soler i els autors que li feren costat assenyalaren als desorientats interpretadors el camí del seu recolzament.

La fi de Fontova ha d'anar, per força, en un altre article.

JOSEP ARTIS

Dansa, música i pintura

Fa tres setmanes, en un treball sobre els Ballets Russos de Monte-Carlo, parlàvem de l'absurditat que és el fet que tots el diaris barcelonins confiïn la crítica de dansa al crític de música.

I dèiem: «Aquest comenta el ball des del punt de vista musical i no coreogràfic. I oblida que, en la dansa, art absolutament independent, la música és un accessori, com ho són el decorat i la indumentària.» No teníem la intenció d'ofendre a ningú. Constatàvem un fet. Fora d'ací, la dansa és comentada per crítics especialitzats. Ací, és comentada pel crític musical. Anomalia. Com ho seria el fet d'encarregar la crítica de dansa al crític de pintura i escultura. Però nou dies després, *La Veu del Vespre* de 31 de maig publicava un article del senyor Joan Llongueres, del qual reproduïm aquests fragments: «Per alguns, la cosa veritablement preponderant en el ballet és l'acció coreogràfica, ja que, segons ells, la música, després del decorat i el vestuari, no és sinó un simple indispensable accessori. En nom d'aquesta opinió, tan personal i respectable com es vulgui, es pretén negar als crítics musicals el dret d'opinar i de parlar sobre els ballets», etc...

«Els presagis», pels Balls Russos de Monte-Carlo

En aquest escrit, el senyor Llongueres es mostrava partidari de la fusió i equilibri dels moviments dels dansarins, els colors dels pintors i els pensaments i intencions dels músics. I afegia: «Menysprear o relegar a darrer terme un d'aquests tres elements per a major lluïment dels altres, em sembla una cosa insensata i mancada de sentit.»

No tenim la pretensió de creure que aquestes paraules són una conseqüència del nostre article. Però, precisament, feia temps que volíem ocupar-nos del rol que, al nostre entendre, ha de jugar la música en la dansa. Aprofitem aquesta ocasió — el fet que el senyor Llongueres enceti ara aquest tema i que, des del seu punt de vista, el tracti admirablement — per a parlar-ne. Parlem-ne, doncs.

Què és la dansa? Una plàstica animada. Una plàstica i un dinamisme bells en si. Un art absolutament independent que, com la pintura i la música, no necessita l'ajuda d'un altre art per existir. La dansa té les seves lleis pròpies. Basta analitzar l'estructura de la dansa per adonar-se que les seves lleis no tenen res a veure amb les de les altres arts. Analitzem, doncs, alguns mots del llenguatge de la dansa clàssica o d'escola, que és la que s'acosta més a la bellesa abstracta ideal. L'*actitud,* per exemple.

La vertical de l'aplom, passant per la cama a terra, és barrada per l'horitzontal de la part baixa de la cama creuada. Joc d'angles i de línies trencades. I vegem la dansarina a la *gran segona posició.* Una cama destaca lateralment, tot i formant angle recte amb la cama a terra. Vertical tallada en angle recte per una recta. Corbes que juguen entorn de les rectes, per a expressar millor l'horitzontalitat de la cama estirada. Hem tret aquestes dues definicions del llibre *La danse d'aujord'hui* de Levinson, el qual afegeix: «La dansa és una armatura rectilínia de relacions intercanviables i relligades per un sistema de corbes.» Ni més ni menys. Bellesa pròpia. Harmonia de corbes i rectes bella en sí. Art autònom. Arquitectura mòbil, que no és determinada, com en els dalcrozistes, per la música, sinó que té les lleis pròpies de tot art independent. Fa dues setmanes, hom deia ací parlant del circ: «espectacle pur, d'emoció netament artística, sense barreges d'altres emocions que no siguin les derivades de la bellesa dels cossos i de l'habilitat dels exercicis.» Sense barreges d'altres emocions... Això pot ésser perfectament aplicat a la dansa. Tota la resta, música, decorats, vestuari, no és res més que simples accesoris. El decorat i la indumentària realcen la plasticitat dels ballarins. La música és un estricte punt de referència, que acompanya i sosté els moviments. Simples arts aplicades.

Està demostrat que la dansa pot prescindir perfectament de la música. Existeixen exemples. Les dansarines Yvonne Sérac i Isabel de Etchessary han provat amb les seves danses en silenci que el moviment es basta a ell mateix. Alexandre Sakaharoff i, a Alemanya, Mary Wigman també ho han intentat. Els *Ritmes* d'Escudero no són altra cosa. Però no en som partidaris. Voldríem, sí, reduir la música a simple canemàs mètric dels moviments, un estricte punt de referència rítmica. El tam-tam dels negres, les mans i els talons dels gitanos, veritables instruments de percussió, són l'esquelet rítmic ideal.

No prescindir de la música, no. Però supeditar-la absolutament a la dansa. També existeixen exemples d'aquesta subordinació. Massin, ens ho contava fa poc, isolat en l'illa que posseeix a la Mediterrània italiana, va concebre la coreografia d'*Els presagis,* aquesta creació genial que marcarà una època. Passos, encadenament d'aquests, passos de dos, conjunts, tot fou lentament elaborat, calculat, preestablert amb la mateixa precisió que cal per a establir el *découpage* apriorístic d'un film. Després va cercar una partitura per a acompanyar la seva simfonia coreogràfica. I la va trobar: la *Cinquena Sinfonia* de Txaïkowski. Naturalment, va haver de modificar moltes coses. Corregir-les, eliminar-ne, afegir-ne, com ho fa el muntatge que rectifica la pellícula acabada. Però aquest cas, com d'altres similars, confirma que la dansa precedeix i determina l'acompanyament musical. Com ho confirma l'Argentina quan diu: «De vegades, sento la necessitat de traduir uns sentiments que bullen dintre meu, i l'expressió plàstica dels quals percebo clarament. Aleshores cerco la música apropiada. Es a dir, que el ball no és conseqüència d'una música, sinó tot el contrari.» I com ho confirmava Escudero, quan ens deia: «Jo no segueixo el guitarrista, sino que l'obligo a seguir-me a mi, li exigeixo que segueixi les meves improvisacions. No reprodueixo ritmes, sinó que en creo.»

SEBASTIÀ GASCH

SESSIÓ ÚNICA DE
Cinema Amateur
Dimarts, dia 20, a les 10 nit
CINE FÈMINA
Selecció dels films guanyadors del Segon Concurs Català de Cinema Amateur, organitzat per la Secció de Cinema del Centre Excursionista de Catalunya
Per localitats al C. E. de C., a les cases del ram i a la taquilla del Fèmina

Cautxú Català
Corts Catalanes, 615
Ronda Sant Pere, 12
Passeig de Gràcia, 127
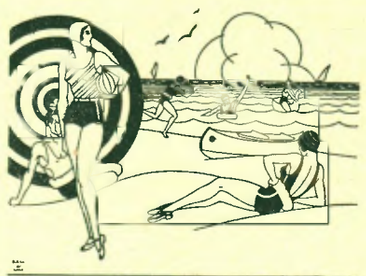
Gorres per al bany; selecció de models des d'una pesseta.
Sabatilles de cautxú; models de gran moda.
Joguines flotadors.
Salvavides «Flota».
Piragües de lona i cautxú.
Cèrcols de cautxú per al TENICOIT (joc de moda a les platges)

EXPOSICIÓ DE PINTURA MODERNA
Benet-Capmany
Creixams - Domingo
Humbert - Llimona
Manolo - Mompou
Serra - Sisquella
Togores
INAUGURACIÓ
dissabte, dia 17, 6 tarda
SALA PARÉS
Petritxol, 5. - BARCELONA

L'home elegant visita aquesta temporada
Amallafré SASTRE
Ronda de Sant Pere, 24, pral.

FIRA DE BARCELONA
Avui, dijous, dia 15 a les quatre de la tarda
FESTA INFANTIL
Elevació de globus grotescos
Focs japonesos amb pluja de joguines
SARDANES
Concert per la Banda Catalunya
TE DANSANT
Funcionaran les meravelloses fonts lluminoses i estarà il·luminat el Parc
Entrada: UNA pesseta

LES LLETRES

EN OCASIÓ D'UNA MORT

A la memòria del Dr. Dillon

Ja començava a fer alguns anys que coneixia el Dr. Dillon, amb el qual m'unia l'amistat que pot existir entre un home de més de setanta anys i un de més de trenta. Havia passat moltes tardes en aquella torre de Sarrià, carrer de Pumaret, número 12, retolada per un propietari anterior amb el nom de *Los Tilos,* escoltant les seves explicacions i aguantant els interrogatoris més ben conduïts sobre la política catalana i espanyola. A l'estiu la conversa tenia lloc, en efecte, sota o molt a prop d'algun tiller, mentre una tortuga anava i venia per una llenca enllosada evitant curosament de passejar damunt de la sorra. A l'hivern, les converses tenien lloc en qualsevol d'aquelles habitacions plenes de llibres en tots els idiomes del món, de records de països estranys, de diplomes, d'autògrafs i de retrats dedicats de caps d'Estat i grans figures internacionals. Cada vegada, a propòsit de qualsevol cosa de què es parlés, m'assabentava d'un altre paper jugat per aquest home en alguna qüestió de política interior o exterior, sovint entre països d'aquells que a penes coneixem més que d'oïdes. Potser dir que m'assabentava és dir massa; millor fóra dir que coneixia l'existència d'aquest paper, sense poder saber ni de lluny en què havia consistit realment. La diferència d'edat m'impedia d'estrènyer massa les preguntes i, d'altra banda, ell dominava prou l'art de trobar escapatòries perquè jo pogués arribar al que m'interessava, és a dir, al fous mateix de la qüestió.

De manera que ara, de memòria, podria escriure una biografia del Dr. Dillon puramente esquemàtica, per l'estil de les del *Who's who* o de publicacions semblants: «Ha recorregut tals i tals altres països; ha intervingut en tals i tals altres qüestions; ha escrit aquests i aquells llibres i col·laborat en tals publicacions», etc.

Gairebé una cosa així és l'article que vaig dedicar-li en aquestes mateixes pàgines (número 69, 22 de maig de 1930), en el qual remarcava dos períodes, distingits *grosso modo,* en la seva vida: el d'erudit i filòleg, estudiós de llengües mortes i vives, professor i investigador, i el de rodamón per compte del *Daily Telegraph,* però amb una influència diplomàtica i política que sobrepassa de molt la que pot tenir un corresponsal baldament sigui del diari més important del món.

Veia pertot d'aquella casa testimonis fefaents d'innombrables papers importants, però no podia mai obtenir el millor testimoni, el seu, almenys amb les precisions i detalls que jo volia.

Potser les *Memòries* que ja tenia contractades amb el seu habitual editor londinenc, previstes en dos volums i que dictava aquests darrers temps a la seva secretària, la senyoreta Caterina Vareshine, seran més explícites. En altres llibres seus, però, hi ha dades de la seva vida; sobretot suposo que hi són en *Leaves from Life,* publicat l'any passat, i del qual vaig trobar una recensió en l'*Illustrated London News.*

En canvi, quan es tractava de satisfer la seva curiositat per tot el que passava ací i a Madrid, no planyia mitjans. La seva taula de treball era coberta sempre de diaris de tot el món, de darrers números de revistes, de llibres acabats de sortir. I, sobretot, aquells interrogatoris! M'havien fet passar algunes males estones. Perquè el Dr. Dillon el que volia era documentar-se per al seu assabentament particular i per a les cròniques que trametia a diaris del Regne Unit i dels Dominions, i, francament, fan de molt mal explicar a un estranger, gat vell en política, els tripijocs de la política baixa de sostre i incomprensible que tan sovint és la nostra. Si s'hagués tractat d'algun de tants altres periodistes estrangers que m'ha tocat d'acompanyar per pocs dies, és fàcil sortir-se del pas; però havent-se-les d'heure amb un home que viu a Barcelona i que té moltes altres fonts d'informació, era del tot inútil dissimular cap d'aquelles coses tan tronades de les quals, com dels afers de família, es parla entre els interessats, però que són evitades davant dels estranys.

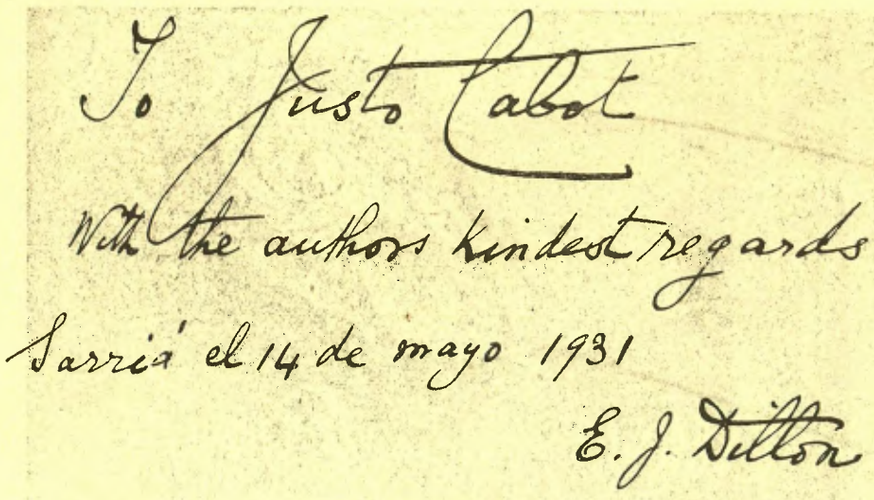

Aquest home, que vivia retirat des de feia deu anys a Barcelona, que a penes sortia de casa sinó per un viatge anual, estava en relació amb tot el món. Wells, per exemple, no es va deixar acostar per cap periodista, però va anar a pendre el te a casa del Dr. Dillon, un te d'aquells en petit comitè, que acabaven tancant-se el visitant i l'amo de la casa en un despatx i parlant de tot.

En un d'aquests tes, per petició expressa del Dr. Dillon, vaig presentar-li Andreu Nin, a qui tenia moltes ganes de veure, i de parlar-hi. A mitja sessió, se'ns va presentar un rus blanc. No va passar res perquè tothom tenia educació. Però en la conversa en rus que sostenien el Dr. Dillon, la seva secretària, Andreu Nin i el rus blanc, a jutjar exteriorment, l'acord no semblava pas perfecte. En sembla, per altres converses amb el Dr. Dillon, que el que dissentia més — *et pour cause* — era el rus blanc.

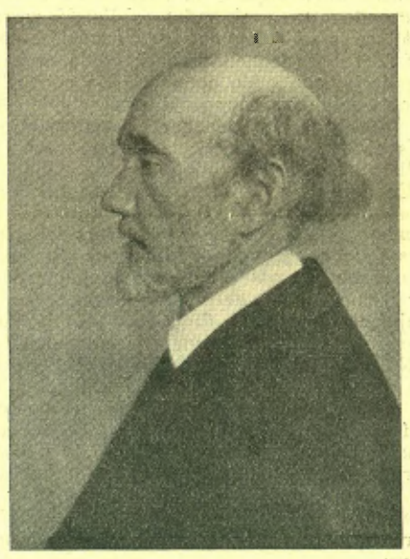

El Dr. E. J. Dillon

Demés d'aquets tes — era impossible anar a aquella casa una tarda i no trobar-se amb un te copiosament acompanyat de pastes, púdings i tota mena de llaminadures —, en els quals sols participaven ell, la senyora, la secretària i dos o tres visitants, de tant en tant n'hi havia algun altre de literalment babèlic. Un dia ho vàrem comptar: hi havia persones de catorze nacionalitats diferents, la majoria residents a Barcelona, d'altres de pas per la nostra ciutat.

* * *

Aquest home, d'una vida tan intensa i rica, nat a Dublín, amb Rússia per segona pàtria, que feia deu anys que vivia entre nosaltres, en una torre d'allò més sarrianenca àdhuc en el mobiliari, que ensorrat en el seu silló, ben abrigat, a la vora del foc per mica de fred que fes, anava fent preguntes mirant sota la visera verda que li protegia els ulls, trobava Barcelona d'un clima ideal per als seus anys i la seva salut, però uns habitants no massa sociables ni formals.

Dissabte passat, plovent a bots i barrals, la seva muller, la seva secretària, el seu metge el Dr. A. Pi-Suñer, el seu advocat senyor Antoni Montaner, el seu gran amic Mr. Thomas McEnelly, cònsol dels Estats Units, i uns quants amics més, no gaires, vàrem acompanyar el seu cadàver al Cementiri Nou, darrer i infrangible repòs d'aquest home al qual res ni ningú del món no ha estat estrany.

JUST CABOT

El llibre editat per MIRADOR

CENT ANYS DE RETRAT FEMENÍ EN LA PINTURA CATALANA

1830-1930

Preu: 6 pessetes

El trobareu a la:

Llibreria Catalònia

3, Ronda de Sant Pere, 3

Telèfon 12456

PER A FOTOGRAVATS, LA CASA

ANTONI MARTI

Màxima rapidesa ▣ Màxima qualitat

AVINYÓ, 19, pral. : Telèfon 17047 : BARCELONA

EL CREADOR DEL "COMPLEX DEL NIRVANA"

El Dr. Sàndor Ferenczi

A Catalunya i a Espanya el seu nom no és prou conegut fora del cercle estret dels especialistes; Marañón el cita de vegades (sempre amb la inevitable falta d'ortografia: *Ferenzi*); el seu primer treball de caràcter més popular surt en castellà precisament quan el seu autor acaba de desaparèixer.

Mentre que els altres alumnes de categoria de Freud: Jung, Alfred Adler i el de menys categoria dels tres: Stekel, es separaven del mestre vienès, Ferenczi no va deixar mai d'esser amic lleial i fidel del creador de la psicoanàlisi, encara que en més d'un punt es permetia professar opinions divergents de les de la pura ortodòxia freudiana. Home íntegre i d'una peça, fins els seus adversaris li han tributat sempre l'homenatge de llur respecte i de llur admiració.

El lloctinent de Sigmund Freud

Freud te avui setenta-set anys; Ferenczi n'hauria tingut seixanta el juliol que ve. Es conegueren en 1900, quan el jove psiquiatra hongarès, fascinat per la lectura de la *Traumdeutung* anà a Viena per a conèixer Freud, la teoria del qual havia d'esdevenir per a ell una mena de professió de fe fins a la seva mort. L'any 1908, Freud l'invità a acompanyar-lo en la seva *tournée* de conferenciant al Estats Units, viatge que produí com a fruit un dels més bells i més senzills llibres del mestre vienès. Anys més tard, novament invitat a Amèrica, Freud va enviar en el seu lloc el seu lloctinent: el vice-president de l'Associació Interacional de Psicoanàlisi, l'hongarès Dr. Sàndor Ferenczi, que ocupà la tribuna de totes les grans Universitats dels Estats Units.

I quan l'any 1926, la Universitat de Viena celebrà una solemne sessió d'homenatge en honor d'aquest, que havia de lluitar tant fins aconseguir-hi una càtedra, Freud, molt malalt des de fa molts anys (es murmura que té un càncer de la laringe), impossibilitat de pendre part a l'homenatge, designà el seu fidel lloctinent com la persona més indicada per a pronunciar la solemne conferència. Es en ella que vaig sentir l'única vegada de la meva vida la paraula senzilla, simpàtica, entusiasta de Sàndor Ferenczi, que parlà amb lleuger accent hongarès un perfectíssim alemany, i que — massa modest —, en lloc d'evocar els seus records personals sobre la gran figura a la qual el varen lligar molts anys de convivència i de col·laboració, pronuncià una conferència «objectiva», recolzant només en fets i més fets.

El psicoanalista com factor turístic

Fou el tipus mateix de l'*oncle doctor* simpàtic, bo, tan popularitzat aquests darrers anys per les pellícules alemanyes. Molt més simpàtic encara. Traductor de les obres de Freud, organitzador de la propaganda freudiana a Hongria, els malalts començaren a arribar a Budapest, d'Amèrica, de les Indies, de tot arreu. I, com que — ja se sap —, una cura analítica dura molts mesos amb sessions quasi diàries, i com que, per casualitat, el mateix Freud preconitza «demanar molts diners als malalts, que, sense això, no tindrien prou respecte a l'analista i prou confiança en l'èxit de la cura», l'establiment d'una colla de forasters rics — tan sols els rics es poden permetre el luxe d'una cura psicoanalista — no fou indiferent a la ciutat de Budapest. Ferenczi, però, no acceptava malalts de llengua francesa, encara que sabia bé el francès, però no amb tanta perfecció com l'alemany o l'anglès, perfecció que l'analista ha de posseir a fi de poder reconèixer els «continguts latents» de les paraules. (Així, al doctor Ferenczi no li haurien pogut ocórrer petits errors tan pintorescos com a C. G. Jung en el seu interessant treball sobre l'*Ulysses* de James Joyce, estudi publicat darrerament a la *Revista de Occidente* i que té molta gràcia encara que Jung l'hagi malentès per complet, segons ens afirma el batxiller Mr. Weland, autèntic representant a Barcelona de la verda Irlanda.) Recordo que l'any 1930, residint jo a París, se'm va presentar un dia un ric israelita francès, recomanat pel doctor Ferenczi. Aquest senyor va anar expressament a Budapest a consultar Ferenczi, que no l'acceptà per motius lingüístics, i tampoc li volia recomanar freudians francesos l'eclecticisme dels quals no va agradar-li mai. De manera que els va preferir un *adlerià*! — tan sols qui conegui les lluites d'aquestes dues escoles compendrà l'enormitat d'aquest fet —, prenent el meu títol de doctor que presta a tantes confusions als països de l'Europa Central per un títol de doctor en Medicina.

Des de les pertorbacions del «jo» al «complex del Nirvana»

Doctor en Medicina, Ferenczi lluïa, com tants analítics, també el títol de doctor en Filosofia. Digne d'aquest títol, els seus llibres es distingeixen sempre per una claredat lògica absoluta, encara que per llur contingut no manquin de semblar exagerats al lector objectiu. Es a Ferenczi que s'atribueix aquesta famosa frase, que sembla que va pronunciar presidint el Congrés Psicoanalista de Nuremberg: «Reunim, senyors i estimats companys, la nostra líbido homosexual sobre la figura del nostre caríssim mestre Freud a fi de facilitar els treballs del nostre Congrés», frase que no sense raó és sovint citada per a posar de relleu certes exageracions de la teoria psicoanalítica ortodoxa.

El primer gran treball del doctor Ferenczi es titula *Els graus del sentiment de la Realitat,* en el qual descriu el desenvolupament del «jo» sota el regne del principi de la Realitat i enfront del principi del Plaer. Publicà després una sèrie d'estudis en alemany i en anglès, molts d'ells en les pàgines de les dues grans revistes freudianes *Imago* i *International Zeitschrift für Psychoanalyse* (abans *Zentralblatt für Psychoanalyse*): *Aparició i desaparició de simptomes nerviosos, Psicoanàlisi, Problemes psíquics a la llum de la psicoanàlisi, Progressos de la psicoanàlisi,* etc., etc. La seva producció més interessant és, per nosaltres, la famosa «teoria genital». No és aquest el lloc per a exposar detalladament aquesta teoria plena d'idees suggeridores; ens limitarem doncs a dir-ne només quatre paraules.

Un dels punts més coneguts de la teoria freudiana és l'anomenat «complex d'Edip». El nen té una tendència libidinosa envers la seva mare, i un desig propi de matar el seu propi pare que li sembla un rival massa poderós. Ara bé, mentre que àdhuc Adler reconeix fins a cert punt la «situació edípica» en un sentit més bé *sociològic*: la mare és la primera persona que el nen vol dominar (dominació que segons ell no té res de sexual), Ferenczi volia fonamentar aquesta tendència edípica *biològicament.* «La vida és una catàstrofe biològica», deia Freud, massa pessimista, conforme en aquest punt amb el Segismundo de *La vida es sueño.* La situació de més felicitat de l'home és la seva situació intrauterina: estar ben guardat a l'«antre purpuri de l'úter» és veritablement una situació nirvànica. Quan comença la vida extrauterina i el nadó es troba en el món de la dura realitat, com no experimentarà un xoc dolorós, un malestar inqualificable? Per això — com el brau que surt de les fosques a la plaça enlluernadora — desitjaria tornar. Desitjaria dir *no*! a la vida, i en lloc de progressar cap a fora, retornar a l'úter, al ventre de la mare, per a restablir l'equilibri biològic que es romp, segons Freud, amb el naixement. El Paradís perdut, el mite del Nirvana, les representacions simultànies de la mort i de l'amor, i aquest desig d'anihilar-se en l'acte de fusió dels amants, no serien, doncs, sinó derivacions d'aquest desig inicial de *regressió* cap la situació nirvànica d'abans de néixer.

La «teoria activa» en psicoanàlisi

Ferenczi, però, no es va deturar mai en el desenvolupament del seu pensament psicoanalític. Retocà, reféu contínuament les seves opinions anteriors. Així, per exemple, fa pocs anys, al Congrés Psicoanalític d'Oxford, va presentar l'anomenada «teoria activa» de la psicoanàlisi. Abans, els psicoanalistes creien — després d'abandonar el concepte de la *catarsi* — que la curació del malalt es produeix per una «abreacció» dels continguts reprimits de la consciència, mitjançant la persona de l'analític. Ara bé, Ferenczi presentà una nova opinió segons la qual la finalitat de l'anàlisi deu ésser, resumida en breus paraules, la de dissoldre el caràcter com certes substàncies es dissolen a l'aigua, i de tornar a cristal·litzar-lo, però aquesta vegada sota una altra forma. Aquesta teoria activa — acceptada per molts, com per exemple el psicagog ginebrí i novel·lista i poeta Charles Baudouin — no deixa d'acusar, a la nostra manera de veure, una gran semblança amb les teories adlerianes. Per tant, els adeptes d'Adler no mancaven de saludar les declaracions de Ferenczi amb gran satisfacció.

Amb la seva mort, desapareix una de les figures més destacades de la psicoanàlisi. A Hongria hi ha molts bons psicoanalistes — gràcies precisament a Ferenczi, que no es va acontentar, per a l'admissió de nous freudians, de tenir-los «prèviament sota l'anàlisi» d'un altre psicoanalista durant tres anys; en va exigir *sis*! Però ningú no podrà omplir el lloc que queda buit amb la mort d'aquesta figura dels temps heroics del moviment freudià.

OLIVER BRACHFELD

ENCARREGUEU ELS VOSTRES IMPRESOS ARTÍSTICS I COMERCIALS ALS

TALLERS GRÀFICS

PATRICI ARNAU

VERDAGUER I CALLÍS, 3, 5 I 7

(DAVANT DEL PALAU DE LA MÚSICA CATALANA)

ES LA CASA MÉS PERFECCIONADA EN LLIBRES RATLLATS, DE LUXE I EN TOTA CLASSE D'ENQUADERNACIONS. - ELEGÀNCIA I ECONOMIA EN ELS ENCÀRRECS. - EN CAS DE URGÈNCIA DEMANEU-LOS PEL TELÈFON

14856

Mapes i Guies

per a Automobilistes i Alpinistes

◆

Llibreria Francesa

RAMBLA DEL CENTRE, 8 i 10

Sucursal:

PASSEIG DE GRÀCIA, 87

BARCELONA

VARIETATS

Marinetti contra la «xenofília»

S'ha obert el Congrés nacional dels Escriptors italians, en el transcurs del qual han estat discutides qüestions referents a la literatura, al teatre, als drets d'autor.

El discurs d'obertura ha anat a càrrec del futurista Marinetti, l'hiperfeixista histrió que ja no sap què fer per conservar una originalitat que hi ha qui diu que tingué més de vint anys enrera, en aquella època dels manifestos demanant la crema dels museus i biblioteques, i sostenint que un auto a tota marxa tenia molta més bellesa que la Venus de Milo.

Marinetti

«A la Itàlia d'avui — ha dit —, posseïm totes les forces necessàries per tenir una literatura grandíssima. La raça italiana, que ha preparat la guerra, que ha guanyat la batalla de Vittorio Veneto, que ha fet la revolució imposant el nom de la pàtria al món sencer, és digna de fer penetrar les seves forces vitals en la literatura mundial.

»Els perills contra els quals cal combatre sobretot, són la *xenofília* i el *canibalisme.* Per xenofília vull dir l'amor insensat i irraonat per tot el que és estranger (sense distingir entre una obra de mèrit i una d'insignificant), amor que ha engrescat el públic i és la causa de les dificultats que troben els artistes italians per afirmar-se i tenir èxit. Aquest amor s'ha apoderat igualment de la crítica.

»El segon flagell és el canibalisme, la crítica feroç no justificada per res, que acaba per negar tota vàlua a l'obra. I el pitjor és que ningú no pensa a aplicar aquest canibalisme a les obres estrangeres.»

L'acadèmic Marinetti aclarí que no és xenòfob, sinó que l'anima un desig de justícia. I acabà proposant la «contingentació» del 50 per cent de les obres estrangeres pel que concerneix les produccions teatrals. Aquesta proposició fou presa en consideració per a ésser discutida en el Congrés.

«La ruta de Don Quijote»

Es el títol d'un llibre d'Azorín. Però sembla que amb el temps serà, a més a més, una realitat. El suplement setmanal del *Manchester Guardian* l'explica així als seus lectors:

«Un projecte d'acondicionament turístic, actualment en estudi a les oficines del Ministeri d'Obres públiques de Madrid, preveu la creació d'una carretera que s'anomenarà «Circuit de Don Quixot»: veritat i ficció hi seran íntimament barrejades, gràcies a una xarxa de turisme dotada de tot el confort modern.

»Les etapes del famós heroi de Cervantes seran proveïdes de bons restaurants i d'hotels amb aigua corrent calenta i freda. Unint unes etapes amb altres, es construirà una carretera asfaltada, que permetrà als admiradors de Cervantes de seguir el seu heroi en les seves peregrinacions, sense sotracs ni incomoditats. Travessaran les planúries de la Manxa, admiraran els molins de vent i visitaran el museu i la biblioteca cervantines del Toboso, sense veure's obligats a compartir amb el veritable Don Quixot l'avorriment de les llargues carreteres empolsegades i les picades de xinxa dels llits de les antigues posades.

»Es veritat que si Don Quixot hagués viscut en els nostres dies, potser també hauria canviat el seu vell Rocinante per un roàdster ben suspès, i preferit una habitació amb cambra de bany als dormitoris pudents dels antics hostals. Per això és una sort que l'heroi de Cervantes només hagi existit en la imaginació del seu autor; així almenys podem conservar, per damunt del turisme, una ilusió que ens és cara.»

La crisi

Editors i llibreters us parlen de la crisi. I no ací solament, sinó pertot.

Vegeu aquest fragment d'una carta d'un cèlebre escriptor francès:

«Bancarrotes, baixa dels fons públics a una quarta part, fallides, malestar, desfeta general. Les quatre primeres cases de llibreria em van venir a veure ahir i cada una d'elles m'ha declarat que, en l'estat actual dels negocis, no gosarien empendre una operació d'un cèntim. Per tant no hi ha cap provatura a fer. Es una crisi més forta que les més fortes voluntats.»

Cal dir que aquestes frases daten exactament del 4 de juny de 1866 i les escrivia Lamartine al seu advocat.

LES ARTS I ELS ARTISTES

EXPOSICIÓ DE PRIMAVERA

Saló de Montjuïc

II

Amb un segon article acabem la recensió de pintura del Saló de Montjuïc per a fer la vinent setmana la del de Barcelona i acabar, en un de general, l'escultura recopilada en les dues seccions expositores.

Joan Duch amb la seva tela no ens diu absolutament res de nou, el mateix que Duran Camps amb el seu retrat macabritzat en extrem.

Grau Sala. — Una pintora i les seves models (Col. Albareda)

Alfred Figueres exposa tres obres d'un tropical que no s'empassa amb facilitat donant una impressió de decorativisme excessiu.

El número 46, pertanyent a Andreu Gamboa, treu en clar una truculència més o menys dissimulada per un simplicisme qualitatiu.

De la col·lecció d'Antoni Garcia, preferim *Flors,* que és una nota de bon pintor.

Pere Gastó amb *Guadalupe* s'equivoca lamentablement i confon la pintura amb el colorisme del cromo de xocolata.

Alfred Opisso. — Figura

Enmig d'aquest desert a què ens mena l'alfabet apareixen els oasis de Gausachs i Grau Sala. Amb tres quadros cada u formen un nucli que es veu amb plaer. El número 51, *Bodegó,* de Gausachs és la seva obra més reeixida i presenta caràcters d'enyorada pintura de debò.

La tela gran de Grau Sala és un compendi de la seva especialitat. Una gràcia exquisida, extraordinària sensibilitat i la paleta idealitzada per un optimisme de color. Les seves restants teles són del mateix resultat.

Pelai Grau exposa un paisatge francament dolent.

Manuel Humbert, una nota molt simpàtica, però que no està en proporció a la seva formidbale exposició passada.

J. Hortuna té dues teles discretes. Alfons Iglésias un paisatge adotzenat. Pere Isern tres més de mallorquins sense suc ni bruc. Jewer presenta un retrat fet amb facilitat.

Francesc Labarta hi és representat amb tres quadros, dels quals es dedueix que sap pintar; el que sobresurt és *Sant Pere de Llavaneres.* Ramon López sembla que decau ostensiblement. Martínez Gorgas exposa una *Barceloneta* en tots sentits massa Barceloneta.

Jaume Mercadé hi té dues teles de les quals i com a elogi es pot dir que realment estan en consonància amb el que exposà darrerament.

Joaquim Mombrú ha pintat una *Plana de Vic* que parcialment queda molt interessant de pintura.

Evarist Mora demostra amb la seva única tela el seu fons acostumat. Lluís Morató passa una mica vulgarment.

Josep Obiols queda bé en tota l'extensió de la paraula. Tres paisatges explicats amb amor i condicions rellevants, que donen un gran ambient i que honoren el Saló de Montjuïc.

J. Odena no convenç. Alfred Opisso ha penjat dues obres característiques, de les quals esmentem *Figura,* que respon a l'atenció curosa i equilibrada que el seu autor posa en la funció de pintar i que traslluei̇x un valor molt personal.

El galliner que s'ha dedicat a pintar J. Pascual és molt poca cosa.

J. Perrin perjudica el que fa amb un deix dramàtic que assimila el paisatge fatalment i que és una llàstima, perquè l'esmentat pintor té facultats suficients per a no caure en aquest modisme.

Marian Pidelasserra exposa dues obres patriarcals d'un cert contingut pictòric que es veu amb gust.

Enric Porta té dues coses inconsistents. La tela número 89 de Pere Prat és d'un valor de colorit que contemporanitza de sobres les falles d'altres cantons. J. M.ª Prim amb el quadro *El Piano* resol una sèrie de problemes estrictament de l'ofici, cosa que l'autoritza per a dir que és un pintor que ha passat la carena de la incògnita i va resoltament a la seva estabilització. Una altra prova, des d'un diferent punt, és el cap de dona que també exposa i en el qual triomfa el color.

Enric C. Ricart té dues teles molt fluixes que es miren sense passió.

Ramon Ripoll amb el seu bodegó no aporta cap transcendència per a la seva personalitat.

Joaquim Serra amb una obra feta a Sant Gervasi ha pintat un fons de qualitat que s'afluixa en el primer terme.

Josep Serrano té un paisatge molt bo, superior a la figura que fa parella. J. Solà exposa una tela que respira discreció i s'atura. J. Soler Diffent va cultivant la seva manera que tant recorda la pintura feta amb màquina d'escriure i que es veu amb un desmai interior. L'olotí Soler Jorba, sempre de cara a Olot, ha exposat dues obres de la seva marca que refermen el saló. Ramon Soler presenta dos temes de Montjuïc i un de portuari que denoten la seva força, particularment el 104, *La Walkyria,* de gran profunditat. Soler de Trinxeria ha exposat un paisatge de Caldetes, fluixet. El nu de J. de Togores és una obra magnífica d'ofici, de gran riquesa i tractat amb la seva suficiència habitual. Esteve Valls exhibeix uns objectius models variats i novíssims dels quals surt una finalitat que no és certament pintura. Dues teles de Ventosa Domènech que segueixen la tònica desinflada del Saló. Vidal-Gomà és un dels pintors a què ens hem referit en parlar d'excepcions. La tela número 114, *Flors,* és una prova de reeixida artística que aparellada amb *Pagesa* forma un conjunt apreciable i digne de tenir-se en compte en una antologia primaveral. L'única obra de Vila Amat és també excellent en tots conceptes, digna de record. Miquel Villà tanca el catàleg de pintura del Montjuïc amb tres teles, paisatges de Masnou interessantíssims com tota la seva obra de gran concepció i impressionant per la seva tècnica.

ENRIC F. GUAL

LES EXPOSICIONS

Francesc Galí

Francesc Galí és un home extraordinari per tots conceptes i perfectament transcendental, així, tal com sona.

Adhuc diríem que representa un punt llegendari, de multitud de dinamismes, pictòrics, atlètics, didàctics; és a dir, gairebé idealitzat per un total suprem espiritual i biològic.

Si tota una vida, tota una activitat, es pogués transformar en matèria aritmètica que permetés una operació d'addició, segurament ens trobaríem davant un resultat incognoscible que tornaria a representar un problema fantàstic de distribució de temps en relació a l'obra executada.

Insuperable pedagog, dedicat victoriosament a encarrilar incipiències, ho ha contemporanitzat amb la seva producció, i si per un cantó queda estabilitzat com un cas únic que tota la Catalunya intelligent ha d'agrair, per l'altre té la mateixa importància, com ho pot provar la llista de coses que no cal esmentar per estar a la memòria de tots els iniciats en l'afer artístic.

Galí feia temps, molt temps, que estava allunyat de la sala d'exposició, que no sofrien les seves teles clandestines l'alè contingut de la massa de gent que segueix el romiatge heroic de les exposicions. I quan s'ha decidit a tornar-hi, el transcendental Galí ho ha fet privadament, en un amable recó de la Sala Maragall, allunyat de la temptadora vista del carrer, al marge d'una admiració protocollària i superficial. Ha fet molt bé.

Exposa onze teles, amb figura, bodegons, paisatge, tota la gamma, amb el mateix pols, amb la mateixa consistència exacta de valor.

Galí té una riquesa d'expressió allucinant, la seva pintura proporciona la impressió d'estar davant un resultat aurífer i argentat, posseeix una brillantor pletòrica de sensacions; treballa tota la matèria amb un deix altíssim de resolució rica sense constituir una provocació.

Això és el triomf de l'ofici.

El seu esperit és un procés inacabable de puresa artística, de maduraments de sensibilitats recopilades d'una existència, mai decau en la sensibleria, absolutament sempre és fort, ennoblidor, monumental en emotivitats profundes i a flor de pell.

Quan comenta la figura traspua un amor, una comprensió irrefutable anímica, tot circula humanament a una pressió espiritual molt pronunciada, no podria pintar una degeneració, té la caritat de no voler-la compendre per a fer-ne quelcom de perdurable.

El personatge de Galí és un personatge idoni al seu color, molt arrapat a la terra, profundament amic de tothom, amb una carta de recomanació a tots els horitzons

Francesc Galí. — Figura

assequibles i amb la incontrastable serenitat i arrogància del que se'n pot dir antonomàsicament la humanitat. Aquest és el triomf de l'esperit.

Amb el bodegó arriba a fer vibrar la cèl·lula més insignificant, la revesteix de l'austeritat que dintre el seu medi necessita i li queda tot equilibrat, magnificent, exacerbant l'opinió de la seva ortodòxia pictòrica, encaixat pel colorit més definitiu.

El poc paisatge que exposa es fa seves així mateix les excellències anotades, amb el mateix punt de vista enlairat i comprensiu, esterilitzat d'impureses endèmiques que pesen en els seus principis.

Galí abraça l'escenari que té davant i sense deixar-se emportar per un sentimentalisme, molt sencer, molt francament, el dibuixa pels quatre costats, li esprem tota la substància natural, amb l'optimisme puríssim de la personalitat sana renyit amb el drama que molta gent veu en un paisatge antídot de fet de les morbositats.

Dintre les parets tapissades de grans consciències, grans cors i grans mars i orografies, és molt probable que Galí se us acosti i us digui amb la seva veu atenorada de falset que tot plegat no val res i se us posi a riure si li dieu el contrari.

Està autènticament convençut que al quadro no hi aporta res de nou i sí una desgràcia més.

Nosaltres, que hem batallat amb ell per aclarir aquest punt combatent-li la seva tesi derrotista, creiem que seria hora que es fes un crit general per a fer-lo callar d'una vegada amb la seva cançó de l'enfadós perquè fet i fet és l'única cosa, això com a elogi que conclou els altres que en l'article hi pugui haver, que molesta a desdir i que posa l'únic additament desagradable veient la seva exposició actual.

E. F. G.

"COSA BELLA E MORTAL PASSA E NON DURA"

La venda del Trianon

Una venda excepcional i judicial, que ha atret al tribunal de Versailles una munió de rics aficionats a posseir mobles i immobles havent pertangut a personatges històrics, coneguts especialment per llur vida galant o sobre els quals s'ha abatut la tragèdia, ha tingut lloc aquests dies.

Es tracta del Trianon de Versailles. I quin immoble millor que aquest enclou records més sensacionals? Amb ell van lligats els noms de dues favorites, Jeanne-Antoinette Poisson, marquesa de Pompadour, i Marie-Jeanne Dubarry, famosa per la seva influència sobre Lluís XV, i, per últim, el nom de Maria Antonieta, que n'havia fet l'edèn de la seva vida.

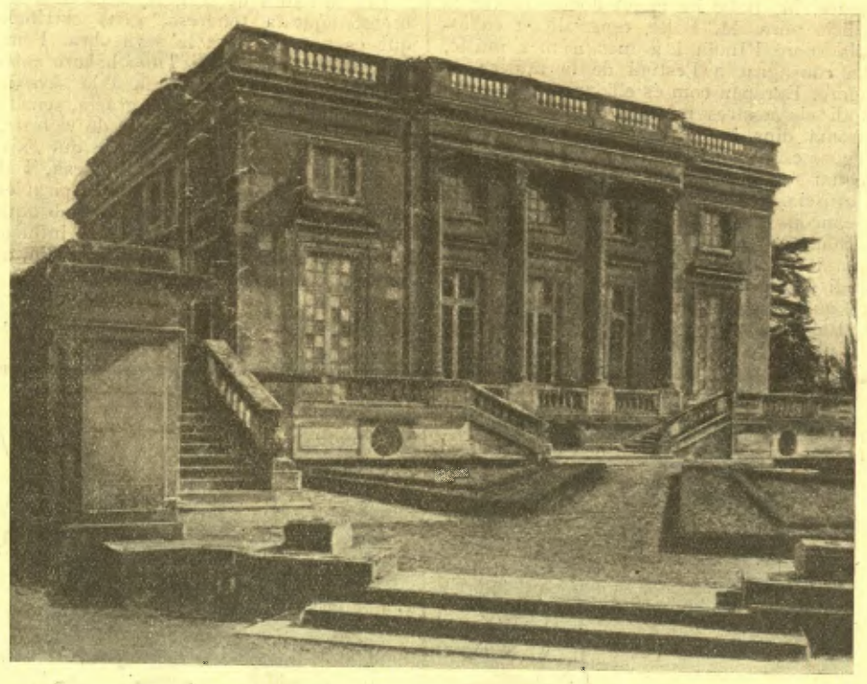

El Trianon

Es deia que un personatge misteriós hauria intervingut en la venda i hauria ofert per adquirir el Trianon la suma de tres milions. Però al darrer instant, no ha estat venut més que per la modesta suma de 550 mil francs. Fins aquest moment, el comprador roman incògnit; però sembla que sigui l'Estat, el qual, segons certs rumors, el transformaria en un anex del museu de Versailles.

* * *

El Trianon és la gràcia mateixa de Versailles, la fantasia d'aquesta geometria fastuosa, la flor que una dona posa en el seu vestit de nit.

Versailles porta a la memòria el nom de Lluís XIV, el Rei Sol; el Trianon, el de Maria Antonieta. Ell fou el seu pecat i la seva virtut, la deu del seu gust i de la seva senzillesa, la creació que la féu calumniar pels seus contemporanis; però que avui ens fa somriure a la imatge de la «reial pastora». Però el Trianon, encarnació de la darrera desventurada reina de França, no fou creat per ella. Ja en 1749, és a dir sis anys abans de néixer Maria Antonieta, Lluís XV l'havia anexionat al gran Trianon, construït pel seu avi Lluís XIV. Consistia en una cria d'animals domèstics, un camp per conrear llegums i el famós jardí científic, on el cèlebre botànic Bernard de Jussieu podia realitzar els seus experiments i engruixir els seus herbaris.

Lluís XV, que s'avorria sempre i pertot, es complaïa de romandre llargament allí. Madame de Pompadour li aconsellà de construir-hi una casa de plaer, i el pla fou ideat en 1762 per l'arquitecte Gabriel. Però la Pompadour no va veure l'acabament de la construcció, i la nova favorita, la Dubarry, fou la que inaugurà l'edifici.

Mort Lluís XV, i allunyada de la cort la favorita, la joveníssima reina Maria Antonieta pregà al seu marit Lluís XVI d'oferir-li en do el Trianon com a «present de bon averany».

Es diu que Lluís XVI, en aquesta ocasió, respongué amb aquesta frase:

—*Madame* — li digué —, *ces beaux lieux ont toujours été le séjour des favorites des rois. Ils doivent donc être le vôtre.*

Paraules afalagadores per a una dona, però ofensives per a la reina i que Lluís XVI, pel menyspreu que sentia envers la Dubarry i pel seu respecte a la vida familiar, probablement no ha pronunciat mai.

Maria Antonieta acollí el present amb una alegria de noia que juga a dona. Si Versailles era la residència de la monarquia, el Trianon era la casa de la reina. El rei mateix no hi era rebut sinó com invitat, i sembla que no fou mai admès a dormir en la graciosa cambra revestida de mussolina i de puntes que formava l'encant de Maria Antonieta.

Però quants treballs no hi foren fets i quants diners no costà el Trianon abans de reeixir a satisfer una dona capritxosa que volia viure una vida lliure! Maria Antonieta pressentia potser que només tenia deu anys davant seu per dotar França d'un estil nou, l'últim de l'antic règim?

De totes maneres, la metamòrfosi fou ràpida i gairebé completa. Només algun parterre a l'antiga moda restà intacte; però la resta del terreny fou transformada en un parc anglès, el pintoresc del qual recorda les pintures d'Hubert Robert.

Els plans foren executats per un jardiner amateur, el comte de Caraman. Entre els prats ondulats, els sinuosos rierols, els camins retorts, la reina féu elevar dos monuments, el Belvedere i el cèlebre Temple de l'Amor, on el jove déu esculpit per Bouchardon talla el seu arc en el nuós bastó d'Hèrcul. A aquesta primera construcció, Maria Antonieta volgué afegir naturalment el teatre, després el *village,* consistent en una dotzena de casetes agrupades al voltant d'una mena d'observatori batejat amb el nom de la Tour de Marlborough, i d'un graciós molí, la roda del qual era immergida en un riu de debò i on el gra era mòlt de veres. La lleteria model hi fou construïda sota la direcció personal de Maria Antonieta mateixa, la qual es demostrà excellent *fermière.* S'hi divertia convertint la llet en mantega i formatge amb les seves pròpies mans. Ja és sabuda la passió de la reina pels xais, al coll dels quals lligava grans cintes.

Es curiós de pensar com la reina, cansada i potser fastiguejada de les fatigues de l'etiqueta i del poder, s'esforçava en els darrers temps a acostar-se al poble, dedicant-se a aquestes humils feines domèstiques.

Però el poble nodria ben altres sentiments a propòsit d'acostament. Patia massa per deixar-se commoure per les aficions de la sobirana, i la nit del 6 d'octubre es presentà a Versailles a cercar *le boulanger, la boulangère et le p'tit mitron,* per conduir-los a París sota bona escorta abans de condemnar-los a mort...

* * *

Rockefeller, el generós donador americà, ja fa uns anys concedí una forta suma per tal de salvar Versailles; però contràriament al que es creia, el Trianon no fou comprès, que continuà essent un lloc molt visitat encara que les parets esquerdades fossin a punt de caure i que l'herba creixés pertot sense limitacions.

Avui el Trianon ha tornat a fer parlar d'ell, i — si és cert el que s'assegura — no serà ja mai més abandonat a la ruïna que l'amenaçava.

Hi ha edificis que sembla que adquireixen una importància no sols històrica, sinó també sentimental per les persones que els han habitat i per les escenes que s'hi han desenrotllat.

No es pot negar que el Trianon de Versailles és un d'aquests.

ATHOS NOVELLIS

GALERIES
• SYRA •
DIPUTACIÓ, 262 - Telèfon 18710
OBJECTES PER A PRESENTS
EXPOSICIONS D'ART

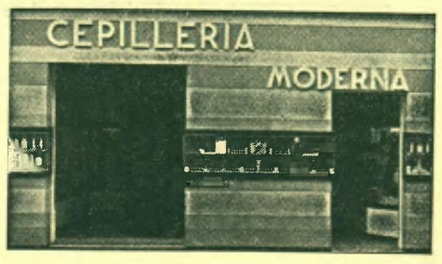

raspalls per a tots els usos
articles de neteja—objectes per a presents
rambla catalunya, 40

CAMISERIA FITO BARCELONA
Exit en la mida
Corbates inarrugables
Pijames a bon preu
JAUME I, 11
Telèfon 11655

Societat Espanyola de Carburs Metàl·lics
Correus: Apartat 190
Teleg.: "Carburos"
BARCELONA
Mallorca, 232
Telèfon 73013
CARBUR DE CALCI; Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) : : OXIGEN 99 % DE PURESA, Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova : : ACETILEN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova : : FERRO MANGANES i FERRO SILICI : : SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces seda, cotó i altres teixits : : CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica : : GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA
PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS GRATIS

DISCOS

Cançons de Rabindranath Tagore

Tagore no és solament poeta, ans és també músic. Ben sovint en les seves composicions mots i música es troben íntimament lligats: és per les seves cançons i precisament per elles que Tagore espera perdurar entre els seus compatriotes.

Quan Tagore ha compost una cançó, la canta al seu nebot, Dinerdranath Tagore, *treasure house of all my songs,* com l'anomena el poeta. Tagore pot aleshores oblidar aquest cant per poder-ne compondre d'altres; malgrat la insuficient dicció indú, de la qual sovint ni fa ús, la cançó és salvada. El poeta algunes vegades, confessa ell mateix, reprèn, gràcies a Dinendranath, les seves pròpies cançons. «M'ha calgut alguna vegada — afegeix ell mateix somrient — sotmetre'm a aquest greuge.»

Escoltant les cançons per la mateixa boca de Dinendranath, durant les seves llargues estades a Shantiniketan, la Universitat de Tagore, M. Bake ha pogut doncs recollir la tradició pura. M. Bake, especialitzat en estudis sobre l'India i a més a més músic, s'ha consagrat a l'estudi de la música de Tagore. Europeu com és ell, aporta a aquest estudi els nostres mètodes i una seguretat extrema dins la dicció musical. Les seves llargues estades a l'India li han permès d'impregnar-se veritablement de l'esperit d'aquesta múscia. Ha transcrit ja un cert nombre de cançons de Tagore que sortiran aviat en la Biblioteca musical del Museu de la Paraula i del Museu Guimet, precedides d'un estudi sobre Tagore músic. Seguint el principi que dicció i disc s'han de completar, M. Bake ha volgut enregistrar alguns d'aquests cants per a transmetre les inflexions de veu que li donen el seu estil i el seu encís. Tagore li ha donat autorització per a interpretar davant el micròfon les cançons purament índies que ell ha compost durant la tardor de 1926, en un dels seus viatges a Europa.

Tres discos (sis cares) (Pathé X 9085, etc.) han estat així realitzats. L'enregistrament és força bo: la vida de la veu, la delicadesa, la tendresa íntima de certes inflexions queden admirablement; la impressió de presència s'imposa. L'acompanyament rítmic de repicament de dits, molt útil en aquest cas, l'únic que suporta aquesta música lleugera i contínua, ha tingut, desgraciadament, d'ésser suprimit. Els sons com el de les castanyoles i el repicament de dits són refusats encara al gramòfon. Sobretot isolats i espaiats, semblen esquerdes del disc; hom no ha pogut doncs deixar-los subsistir.

Les melodies de Tagore fan ressaltar sobretot aquesta tendresa, gens carrinclona, que es nota en tota la seva obra. Fem remarcar particularment *Tumi usharo shonaro bindu,* inspirada i dedicada a la seva néta, on aquesta tendresa és tota gràcia, senzillesa, joventut; *Nai nai bhoy,* cant de victòria, de fe, de confiança, on la puixança que existeix igualment en Tagore es fa palesa, i *Apni amar Khonkhane,* cant místic inspirat en la música popular de Bengala. Es amb aquesta música que Tagore, deixant les influències europees i gairebé la de la música índia, troba la font principal de la seva inspiració.

J. G.

SENYALS DE TRANSIT

—Roig, no es pot passar.

(*Il Travaso,* Roma)

—L'autor d'aquest mapa és un ximple. Aquí senyala un viratge perillós i la carretera segueix ben dreta.

(*L'Illustré,* Lausana)

La televisió de les escenes a l'aire lliure

Com tots els invents en els seus començos, la televisió ha pogut donar bones demostracions de laboratori, però la seva aplicació pràctica encara topa amb dificultats.

Encara no és prou fàcil d'obtenir una netedat satisfactòria de les imatges reproduïdes. Es calcula que per tal de tenir una recepció neta d'una imatge de 9 × 12 centímetres, l'emissió ha de fer-se a base, com a mínimum, de 10,000 superfícies elementals o «punts». Cal transmetre almenys dotze imatges per segon; en la transmissió de films sonors, el nombre d'imatges per segon és de vint-i-cinc. Així doncs, en aquest darrer cas caldria transmetre 250,000 punts per segon.

Suposant resolt aquest problema, cal tenir en compte que la transmissió segueix essent difícil encara, pel fet de les variacions tan ràpides de lluminositat que són traduïdes per corrents de freqüència elevadíssima. Les ones ordinàries de T. S. F., emprades com a vehicle de la música i de la paraula, no són aptes per a transportar corrents de la freqüència elevada que necessita la televisió.

Les ones de longitud inferior a deu metres es presten a aquesta funció; però, propagant-se en línia recta, com les ones lluminoses, cal que les antenes receptores siguin visibles des de les emissores. A més a més, les ones molt curtes són d'abast relativament curt.

De totes maneres, tot es va resolent a poc a poc. Però resta un punt que és el que presenta més dificultats, i és d'altra banda un dels més seductors: la transmissió d'escenes a l'aire lliure (manifestacions esportives, etc.). La feble lluminositat que cada «punt» proporciona a la cèllula fotoelèctrica no és suficient per a originar un corrent fotoelèctric.

Els tècnics alemanys preconitzen l'enregistrament previ de l'escena a transmetre sobre un film cinematogràfic, i la transmissió d'aquest pels mètodes ja eficaços de telecinema. Sembla que així s'han aconseguit ja resultats esperançadors, sobretot després que s'ha vençut la dificultat causada per la durada relativament llarga de les operacions químiques necessàries per a impressionar la pellícula. Però s'ha reeixit a reduir considerablement el temps que cal per al revelat i fixat del film, de manera que es pot, en deu segons només, procedir a totes les operacions necessàries.

Cal remarcar que hi haurà aquesta diferència de deu segons entre l'instant en què una escena és enregistrada i l'instant en què el receptor la veurà. Per a la transmissió visual, sense acompanyament sonor, això no és cap problema. En els casos en què cal un perfecte sincronisme entre la imatge i el so, l'inconvenient s'obvia enregistrant el so damunt del mateix film que la imatge i reproduint ambdós pels mètodes corrents del cinema sonor.

S'ha de notar, per acabar, que els films, muts o sonors, obtinguts amb fins de televisió, serveixen igualment per a la projecció cinematogràfica ordinària.

FEMINISME

—L'acusada té alguna cosa a dir?

—Sí, senyora. On li han fet el vestit que porta?

(*Paparuna,* Atenes)

El cap de la tribu. — Si segueixes tan empipador, t'enviaré en missió als Estats Units.

(*Le canard enchaîné,* París)

—No t'esveris. Té un meravellós sentit de l'equilibri.

(*Smokehouse,* Nova York)

—I si es trenca la corda?

—Es igual. A casa en tinc molts rotllos més!

(*Candide,* París)

—Mosso, aquest cafè és aigua tèbia.

—Es estrany, perquè jo l'he demanat ben calent.

(*Pantagruel,* París)

L'invitat. — Almenys la T. S. F. pots aturar-la quan vols!

(*Gringoire,* París)

—Aquesta magror no és natural.

—Es clar... segurament és postissa.

(*Ric et Rac,* París)

—Ja l'hi he dit, home; són premis que he guanyat en un concurs de bridge...

(*Weekly Telegraph*)

CAMISERIA FITÓ BARCELONA

Exit en la mida
Corbates inarrugables
Pijames a bon preu
JAUME I, 11
Telèfon 11655

Suscriviu-vos a **MIRADOR**

Corts Catalanes, 589 - BARCELONA

BUTLLETI DE SUBSCRIPCIO

El Sr. .....

que viu a .....

carrer ..... *n.º* ..... *es subscriu a* **MIRADOR**

pel preu fixat de **3'50 ptes.** *trimestre.*

..... *de* ..... *de 193*....

Signatura

HA SORTIT
el
Catàleg
del
I Saló Mirador

Cent anys de retrat
femení en la pintura catalana
(1830 - 1930)

Un volum contenint a més a més les biografies dels artistes i 50 reproduccions. 6 ptes.
Per als subscriptors . . . . . 5 "

L'eficàcia de la publicitat en el F. C. METROPOLITA de Barcelona, la demostra el fet que és el mitjà de propaganda utilitzat per les Cases més importants de tots els rams.

Concessionària exclusiva:

AGA

(Secció Metro Transversal i enllaç Ferrocarril del Nord)

Pelai, 62, 1.r, 2.a - Telèfon 15300
BARCELONA

Carrer de Tarragona, 7, 2.
MADRID

La Publicitat

Publica la informació més completa, tant internacional com peninsular i local

Comentaris i col·laboració de les millors signatures
Gràfics d'actualitat

Llegiu-la avui i cada dia

IMPRESOS COSTA
Nou de la Rambla, 45
BARCELONA